

DE VEROVERING VAN GROENLO DOOR FREDERIK HENDRIK in 1627.

In de Tachtigjarige Oorlog was aan het einde van het Twaalfjarig Bestand (1621) nog steeds een deel van het kwartier van Zutphen en van Twente in het bezit van de Spanjaarden. Van de steden waren dat o.a. Oldenzaal en Groenlo. Oldenzaal viel in 1626 zonder slag of stoot in Staatse handen zodra graaf Ernst Casimir zich met een deel van het leger er voor vertoonde.

In het voorjaar van 1627 vatte de stadhouder Frederik Hendrik het plan op wederom aanvallerwijze de oorlog te voeren en besloot de sterke vesting Groenlo aan de vijand te gaan ontnemen, terecht begrijpende dat het veroveren van deze stad de macht van de vijand in dit gedeelte van het land zou breken.

Na zijn troepen bij Emmerich te hebben laten samenkomen trok de prins in de eerste dagen van Juli naar Groenlo, waar hij na drie dagen aankwam en het beleg voor de stad sloeg.

Het was Frederik Hendrik als opperbevelhebbers van het Staatse leger zijn taak leiding te geven aan de militaire operaties en voorstellen te doen over de wijze waarop die het beste konden worden opgezet, maar autonoom beslissingen nemen kon hij niet. De Staten Generaal, waar alle zeven betalende provincies vertegenwoordigd waren, hadden de beslissende stem. Frederik Hendrik stelde het daarom op prijs als gedeputeerden van de Staten Generaal de veldtocht meemaakten.

De Raad van State was belast met de directie van de oorlogsvoering. Ze was verplicht residentie te houden waar 's lands dienst dat vereiste. Dat betekende dat de Raad van State bij een veldtocht mee te velde trok. Veelal vestigde de Raad zich hiertoe in een plaats in de buurt van het strijdtonel, waar het houden van contact met de veldheer niet te veel bezwaar opleverde. Ook de Staten Generaal trokken soms in hun geheel mee. In de meeste gevallen echter waren zowel de Raad van State als de Staten Generaal vertegenwoordigd door een zeker aantal gedeputeerden. Voor de Staten Generaal meestal één lid uit elke provincie, waaraan de Raad van State een of meer leden toevoegde. Rechtstreeks belanghebbende provincies zonden dikwijls nog extra afgevaardigden.

In 1627 werd het leger van Frederik Hendrik uit de Staten Generaal vergezeld door de heren Randwijk, Brouhoven, Vosbergen, Hertevelt, Van Haersolte, Schaffer, Huijghens en Schaghen. Namens de Raad van State trok Pompeus de Roovre mee te velde. De stad Arnhem zond hun schepen E. van Essen als gedeputeerde naar Zutphen. Toen het beleg van Grol gaande was zond de Graafschap Zutphen de heer H. van Eck als gedeputeerde naar het leger rond Grol.

De taak der gedeputeerden te velde was in de eerste plaats het hoogste staatsgezag te vertegenwoordigen, waartoe zij deelnamen aan alle beraadslagingen van enig belang. Verder te waken over de belangen, rechten en privileges van de bij de oorlogvoering betrokken gewesten, steden en ingezetenen. Zij verleenden, namens het gezag dat zij vertegenwoordigden, machtiging en bemiddeling tot het nemen van allerlei spoedeisende maatregelen, vooral indien hiermee kosten gemoed waren. Verder droegen zij vanuit omliggende plaatsen zorg voor de bevoorrading van het leger. Wel verre van 'dwarsskijkers' te zijn was hun aanwezigheid in het leger in de toenmalige verhoudingen in veel gevallen onontbeerlijk.

Tijdens de belegering van Groenlo door Frederik Hendrik in 1627 had er een intensieve briefwisseling plaats tussen het slagveld en het regeringscentrum te Den Haag. De door Frederik Hendrik en de Gedeputeerden te velde tijdens het beleg van Groenlo in 1627 aan de Staten Generaal en/of de Raad van State te Den Haag gezonden brieven en ook de brieven die door de Staten Generaal of de Raad van State vanuit Den Haag aan de te velde verblijvende Frederik Hendrik of aan de daar eveneens aanwezige Gedeputeerden werden gezonden zijn bewaard gebleven. Ze bevinden zich in het Nationaal Archief (Algemeen Rijksarchief) te Den Haag. De transcripties van deze brieven en van resoluties van de Raad van State en van resoluties en notulen van de Staten van Holland zijn hierna in chronologische volgorde opgenomen..

Gebruikte afkortingen:

ARA	Algemeen Rijksarchief (Nationaal Archief) te Den Haag
d.d.	de dato
Ex ^{cie}	Excellentie
inv. nr.	inventarisnummer
ontv.	ontvangen
p.	pagina
RAG	Gelders Archief te Arnhem
RGP	Rijks Geschiedkundige Publicatiën
U.E.Mo.	Uwe Edele Mogenden
Uwe ho. mo.	Uwe hoog mogende

Brief van Frederik Hendrik aan de Raad van State d.d. 9 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Alhier tot Utrecht gearriveert zijnde komen wij te vernemen hoe dat die nieuwe aengenomen comp^{en} waertgelders tot noch toe niet compleet gemaect en zijn, jae aen vele derselver het meeste deel van hare lichte noch soude manqueren.

Ende dewijle, soo U.E.Mo. weten, die voorsz. comp^{en} tot besettinge der garnisoenen gedestineert zijnde, in sulcken regard alleen op soo hoogen getal, namentlick van twee hondert copen gestelt zijn geworden, om ijeder eene in plaetse van twee ordinarise comp^{en} te mogen verstrecken, ende nu hoochnodigh is dat de garnisoenen allomme ontbloot zijnde, met hetselve nieuwe volck wederom tydelicken werden versien, willen wij U.E.Mo. bij deses vrundtelick versocht hebben dat haer gelieve de sorge op haer te nemen van allom de respectieve capiteinen, die desenthalven in gebreke van haer debvoir sullen gevonden werden, ernstelicken te vermanen, ende daertoe te houden, dat sij haer uysterste neersticheit aenwenden omme ijederen hare comp^{en} metten eersten compleet ende bequaem te leveren, om ten dienste vanden lande gebrueckt te werden.

Utrecht den 9^{en} Julij 1627.

Henry de Nassau.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 9 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Dus strax alhier tot Aernhem gearriveert wesende, vinden wij datter noch seer weijnich comp^{en} hier boven aengecomen zijn, soodat noch wel omtrent twee derdendeelen van de troupen sijn mancquerende, die niet voort geraecken en connen door den contrarien wint sonder dat se oock opgetrocken connen werden door het hooghe water, t'welck allomme boven de lijndtpaden is staende. In voegen dat beyde de voorsz. verhinderingen langer continuerende wij geen middel en sien om de voorsz. resterende campaignien te doen opcomen dan te lande te laten marcheren, in welcken gevalle het leger eenige dagen forder soude t'samencomen. Waer van wij Uwe Ho. Mo. noodich gevonden hebben te adverteren.

Uyt Aernhem, den VIII^{en} Julij anno 1627.

Henry de Nassau.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 14 juli 1627. Ontv. 16 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij sijn eergister avont alhier tot Arnhem gearriveert, ende hebben Sijn Ex^{cie} in groote becommeringe gevonden, mits den wint soo gans qualicken dienen wilde, hoe men de troupes ende bagagie die nu al eenige dagen van allen quartieren ingescheept sijn geweest boven soude krijgen. Die schepen die den Rhijn opcomen mosten sijn eijntelicken metten noordenwint ende nu tegenwoordich met den westen soo verre geholpen dat de treckpeerden, die daertoe waren met groote moeijte bij den anderen gecregen gelicentieert sijn, dan de meeste swaricheijt heeft haer gepresenteert opde Wael, alwaer eenige recken so recht inde wint sijn geweest, dat men de selve met den voorn. Noordenwint niet beseijlen, ende mits het hooge water met peerden niet begaen ende trecken heeft connen, derhalven hadde Sijn Ex^{cie} al bereijts geordonneert dat de bagagie op wagens geladen ende het voetvolck te lande soude marcheren, gelijk het selve oock aleer den wint soo goet geworden was, bij St. Andries uut de schepen gegaen is, ende den naest voorleden nacht binnen Tiel, om de foule ende schade vande goede ingesetenen soo veel doenelick te vermijden, gelogeert heeft. Dan also den wint, Godt loff, t'sedert gisteren seer bequaem is geworden, soo verhoopt men dat de schepen daer uut sij gegaen sijn, haer volgen ende onderwegen noch ingenomen sullen hebben. In allen gevalle dat de bagagie van Sijn Ex^{cie} ende veeler officieren, mitsgaders allerley proviande, soo ten behouve van t'leger gedaen incoopen, als van alle vivandiers ende soetelaers nu seer bequamelick ende sonder foule tegens den 15^{en}, wesende dien dach tot het generael rendezvous, aen t'Gravenweert nu van nieuws geprefigeert sullen opgecomen wesen. Uwe Ho. Mo. willen ons ten goede nemen, dat wij bij dese occasie seggen, dat Sijn Ex^{cie} verwondert is geweest, dat alnoch in dese provintie geen last ofte ordre tot publicatie van een vrij leger op den Rhijn en is gecomen, hebbende Sijn Hoochged[achte] Ex^{cie} uut eijgen mouvement t'selve om beters wille versocht dat in alle steden van deselve provintie hetselve affgecondicht soude werden, gelijk wij vertrouwen dat Uwe Ho. Mo. elders mede alreede gedaen hebben, ofte noch doen sullen. Men verneempt hier dat den viant een brugge over den Rhijn bij Rhijnberck geleept, ende alle sijne troupes bij den anderen geruckt, ende veel volcx binnen Wesel gelegt heeft. Op huijden vertrecken wij met Sijn Ex^{cie} ende Grave Ernst Casimir van Nassau naer Emmerick, alwaer wij naerder tijdinge sullen vernemen, ende Uwe Ho. Mo. laten toecomen deselve naer onse dienstige gebiednisse.

In Arnhem den XIII^{den} Julij 1627.

J. Brouchoven, G. Vosberghen, G. Hertevelt, S. van Haersolte, G. Schaffer, R. Huyghens.

Notulen Staten van Holland d.d. 14 juli 1627.

RGF 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 2974.

Aernhem: viandt veel volcks, bij Berck ende Weesel een brugh. Contrarie-windt. Zijn Ex^{tie} becommert, vertrecken naer Emrick. Broeckhoven: Zijn Ex^{tie} versouck vercopinge van 100 lasten rogge. Waertgelders nyet veel besonders.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 18 juli 1627. Ontv. 20 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Nae dat alle die compagnien so te voet als te pehrt tot het veltleger geordonniert nu hier omtrent angekommen sijn, is datselve desen sondag morgen opgebroken, om anstaende dinsdag sich bij Grol te legeren. Daer binnen is noch gheen andere besettinge als dat gewontlicke garnison bestaende in een comp^e rutenen ende VII compⁿ te voet, ende werden deur Sijn Exc^c van nu af enige compⁿ rutenen gesonden tot behindering dat ghene versterckung daer in gebrocht mochte werden. Den viant heft noch ghene sonderlinge macht bijeen, dan vergadert enig voetvolck tegenover Berk. Tot verseeckerung der stat Graef sijn geordonniert 37 compⁿ int butenwerk ondert bevel van colonel Pinxen, boven noch 7 compⁿ inde stat dewelck mede tot bewaring der bijliggende steden kunnen dijnen. Die heren Haersolte ende Schaffer sijn versocht sich voor een tijt lank toe Zutphen, Deventer en Doesburg te willen begeven om nefens die here Essen (mede om goede reden derwart versocht sijnde) te besorgen, dat broot, bier ende anders tot dagelicksche onderhout des legers nodig over lant toegevoert werde dat welcke van Zutphen af bequamst geschijden kan, sijnde die schepen mede gelast van hiert derwart te varen.

De rest van deze lange brief handelt over zaken die niet direct de belegering van Grol aangaan en is daarom hier niet opgenomen.

Datum Emmerijk den 18^e Julij anno 1627.

H. Randwijk, J. Brouchoven, G. Vosberghen, G. Hertevelt, S. van Haersolte, G. Schaffer, R. Huyghens.

Naschrift: van de bovengenoemde 37 compⁿ toe Graef geordonniert, heft sijn Exc^c goet geacht 11 compⁿ hier op den Rijn to doen blijven, totdat men naerder van des viants vornemen sal kunnen ordelen.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 18 juli 1627

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wes wij den 14^{en} deses alhier arriveerden, bevonden wij dat noch diverse troupen midts den contrarien windt onderwegens waren, sulx dat wij alhier hebben moeten verbeijden tot op huyden, als wanneer wij mettet leger beginnen te marcheren, omme t'avent quartier te nemen tot Millingh ende morgen voort te marcheren naer Groll, omme te sien off ons de vyandt sall tyt geven deselve plaetse aen te tasten ende des mogelick te veroveren.

Aengaende den vyandt soo hebben wij advijs dat Graeff Henrick vanden Berge is commen logeren tusschen Rynberck ende Wesel met 5 ofte 6^M man, ende dat van allen canten het crijchsvolck vergadert werde omme sich bij hem te commen vougen. Wij sullen verwachten wat de tyt ende occasie sullen medebrenghen, ende altijt nae onsen besten vermogen trachten den lande goede diensten te doen.

Embrich, den 18^e Julii 1627.

Henry de Nassau.

Brief van gedeputeerde Huyghens in 't leger aan de Raad van State d.d. 18 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Het hoge waeter en contrarij wint heeft belet, dat de troupen wat langsamer als men verhoopt hadde alhier ben aengekommen. Den vijant heeft eenige verzameling van volck ontrent de Grifte, ende voor int Haelen (tussen Wesell en Dinslaecken). Op gisteren is Wesell en Rijnberck door Graeff Hendrik vanden Berg mit seer sterck garnisoen beset. Gisteren avont is ons cavallerij gemarcheert, vandaag vertreckt Sijn Ex^{tie}, ende marcheert d'infanterij, het geschut ende tgantze leger in conformité van voorgaende resolutij naer Groll, alwaer men vermeijnt noch geen ander volck als t'ordinaris garnisoen van 1000 oft 1200 man neffens een comp^{ie} cavallerij ingekommen tho sijn, ende soo veer het gisteren niet is geschiet soo sal ons cavalerij voor utgesonden beletten. Godt almachtich geve dat wij .... mogen bevechten. Twe vande Heeren vertrecken naer Zutphen om vivres tho bestellen, ende daer op ordre tho geven. De Heer de Rover is noch niet aengekommen. De colonel Pinsen wort gevolen mit 26 compagnien tho voet naer de Grave int quartier aen deese sijt vande Maess. Den colonel Varick naer Bommel mit 14 compagnien dat daer mit 10 comp^{ien} extraordinaris besett alle omsloten sien oft de vijant bij diversij ijts mochte aenvangen.

Datum Emrich den 18 July 1627.

R. Huyghens.

Notulen Staten van Holland d.d. 19 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 2995.

Weesel: vreesse voor Princen leeger. Broten 10 sts, caes 9 sts lb. 13 Berck: 2500 man sterck. Dochter Spinola. In de Griffit 4 off 5000 man. Van boven 4000 man affcomen. Grol zeer bevreest, is eenigh guarnisoen in .... (*niet ingevuld*).

Notulen Staten van Holland d.d. 19 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3000.

Broeckhoven 17^{en} Emrick: alles tot marcheren gereet. Den 18^e 's avonts ontrent Millingen ende daeghs daernaer voor Grol. Rijnberck ende Venlo brugge geleyt. 1850 man, tot Weesel vermeerdert met 2600.

Resolutie Raad van State d.d. dinsdag 20 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p. 82.

Bij schrijvens vande heere Huyghens, secretaris van Sijn Ex^{cie} van 18^e deses, dat aende Raedt gecommuniceert wordt, comt tijding dat Sijn Ex^{cie} nae Grol marcheert om deselve stadt te belegeren.

Notulen Staten van Holland d.d. 20 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3012.

Op 't versouck van de gedeputeerden in 't leeger omme met gelt promptelijcken geassisteert te worden, also 'tgunt zij meede genoomen hebben nyet helpen can als men moet graven ende wercken om te approcheren, dat nu daeghlijcx bij der handt genoomen mocht worden, teneynde Zijn Ex^{tie} in zijn voornemen nyet verhindert ende eenige merkelijske ongeleegentheynt moght worden gecauseert, is naer deliberatie verstaen, dewijle deese zaecke de provintiën eygentlijcken betreft ende dat die principalijsken het verhoopte vordel eerst ende vooraff daarvan zullen trecken, dat daeromme de gedeputeerden ter Generaliteyt alle debvoiren gelast zullen worden aen te wenden omme de provintiën tottet furnisement van haer quote ende affterweesen in deese gelegentheydt te induceren ende dat voorts vanweegen deese provincie door de heeren C. Raden daer zal worden bygevoeght datte zelve uytte comptoiren zullen connen byeschrapen.

Essen, Schaffer: leeger den 19^{en} 's avonts bij Aelten ende ruyters bereeden Brefoort, Borkeld. Deese nacht beslooten dinghsdaeghs. Grol nyet verseeckert van provisie. 80.000 lb. in 2 daeghen vertrocken voor 't leger. Stellen ordre tot vivres ende waegens uyt Deventer, Veluwe. Versoucken ghelt tottet veltleeger, vinden geen ghelt tot Sutphen. Edelen: C. Ra. autoriseren tot 50.000 £ negotiatie voor 't leeger ende provintiën ad idem anmanen.

Notulen Staten van Holland d.d. 20 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3020.

Gebrekk van penningen in 't leeger, waer te vinden? Edelen: bij negotiatie onse quote. Arrest: als huyden–mergen.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 21 juli 1627. Ontv. 24 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Gisteren is dat gehele leger hier voor Grol angekommen, ende noch denselven avont nae behoerlicke ordre gelogiert ende in twee quartieren verdeilt. Sijn Exc^e heft ook noch desen mergen xvij compⁿ op een bequame platse an die Berckel doen logeren mit den here vander Leck ende is vort besorgt, dat beide vorg. quartieren nu vor erst begraven ende in redelicke defensie gebroght sijn. Dat garneson van Grol wort bericht sterk to sijn acht compⁿ to voet onder volgende Capiteins: Dulcken 300, Camp 250, Ketteler 300, Herema 150, Vos 100, Enss 100, Engelsens 100, Ilren 60, toesamen 1360 man. Doch wordt vermoet dieselve nijt so sterk to sijn. Daer nefens noch een comp^e ruterens. Tot broot ende andere nootdurft is ordre gestelt, meinende dat sulx van die steden op d'IJssel toegevoert sal kunnen werden, gelijk in onse vorige missive vermelt is. Van des viants vergaderung ofte versterckung is noch ghene sonderlinge kenniss, hopende dat die belegering deser stat in wenig dagen verseeckert ende volgende mit Godes hulp tot een goede utkomst gebroght sal kunnen werden.

Op u. ho. mo. missive ende bijgevoegde stucken belangende die saken van Embden sullen wij ten naesten antworden, also Sijn Exc^e dieselve wegen sijne grote occupatien noch nijt gelesen heft. Hiermit eindigende.

Datum den 21 Julij 1627 int leger voor Grol.

H. Randwijk, J. Brouchoven, G. Vosberghen, G. Hertevelt, R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 21 juli 1627. Ontv. 26 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Tot continuatie van onse voirgaende hebben wij u. ho. mo. hierbij well adverteren willen van dat wij gisteravont met dit leger sijn commen logeren alhier bij de stat Groll, ende op huyden begost hebben de quartieren te

retrancheren, sullende voorts sien wat wijders ten dienste van den lande bijder handt genomen ende geeffectueert sal kunnen werden, vant succes vant welke wij u. ho. mo. sullen verstandigen.

Van den vijandt en hebben wij alsoch geen ander advije dan dat hij noch legt tusschen Wesel ende Rijnberck, ende sich aldaer hoe langer so meer versterckt.

Uijttet leger bij Groll den 21^e Julii 1627.

Henry de Nassau.

Brief van gedeputeerde De Roovre aan de Raad van State d.d. 21 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

(deze lange brief handelt voor meer dan de helft over zaken die niet direct de belegering van Grol aangaan. Hieronder is slechts het gedeelte opgenomen dat over Grol handelt.)

Met deze occasie heb ick Uwe Ed. M. wel willen adverteren, dat Sijn Ex^{tie} ende wij mettet leger op gisteren alhyer wel aengecomen sijn, de quartieren dateluycken uytgeset en sijn ende t'volck desen woensdag nacht inde selve quartieren, inden regen onder den blauwen hemel hebben moeten logeren. Den viant heeft op de aencompste soo men meent maar ontrent 20 schoten met groff geschut geschoten, ende aen syde vant quartier van Sijn Gen. Graeff Ernst, een schermutseringh gehouden, wel twee uijren langh. Wy hebben nyet een man verloren, dan den viant een dode lichaem achter latende, sonde terstond een trompetter aen Sijn Ex^{tie} om t'dode lichamen te mogen halen ende .... daer geen swaricheijt in werdde gemaect, heeft aende syde vant quartier van Sijn Ex^{tie} een voermans paert het eene been aen stucken geschoten. Dit is alle tquaet datter also.. (dat ick wete van get.....). Sijn Ex^{tie} heeft gelast de 2/3 vant volck het retrenchement om het leger te maken, dat ick mene van desen dag ten naesten by aenge... sal syn, de resterende 1/3 latende de hutten versorgen ende malcanderen int ..... verschonen.

Ick verstaen dat den hertoge van Candale desen aenstaende nacht sal beginnen met syn volck te approcheren. Sijn Ex^{tie} meent de stad te forceren ist doenlycken. De stadt is sterck wel gefortificiert, heeft brede wallen, ses bolwercken, faulcebreyen, ende contrescherpen, doch geen hoornwercken ofte ravelijnen. Ick heb met d'heer Huygens ende twee andere heren wesen wandelen, tot opde heij voor de stad, d'... wel genoegh vuyten de musquet schoten, conden nyet sien dat die vande stadt eenige buytenwercken by de hant nemen, doch comen noch ..... hoopen ... Sijn Ex^{tie} met .. couraigin de stadt wil aftappen, dat Godt almachtich ..... ende de stadt ons geven sal. Morgen gaet convoy om broot ende andersints van Sutphen te halen. t'Beste waer hebben wy nijet. .... dat Godt gelyeffde drooch weder te geven. Te naeste reijse sal met d'heer Huygens tsamen schryven watter passeert ende hoe ... .. sal wesen. Ick heb Sijn Ex^{tie} vant stuck vande wachten vanden thyelerwaert noch nyet gesproken. Sijn hooghemelte Ex^{tie} heeft nu ten de handen vol werck. Sal der een dach twee ofte drie met d'heer Huygens Uwe E.M. missive .. .. ende van .. dan sp.... ende Uwe E.M. het goetvinden van Sijn Ex^{tie} dan schrijven.

Naschrift: tleger is in twee grote quartieren verdelt. Sijn Ex^{tie} ende graeff Ernst volck .. quartier ende dan sal den Admirael d'Seelandt ... een cleyn quartier aende Berckel hebben, maer sterck 19 comp^{en} te voet ende 7 comp. paerden.

Int leger voor Grol den 21 July 1627.

Pompeus de Roovre.

Brief van de “Heeren Int Leger” aan de Raad van State d.d. 21 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Gisteren is het gantze leger alhier aangekommen, ende begonnen vandaeg de retranchementen om de quartieren tho maecken.

Mijn Heer Prins van Oragnien een quartier van ontrent twee derdendeel vant leger, mijn heer Graeff Ernst mitt een derdendeel een ander, den Admiral van Holland mitt achtien compagnien een derde quartier. Morgen zullen eenige schanskens en reduyten tot het sluyten vande quartieren aen malcanderen besteden, sijnde tquartier van Sijn Ex^{tie} een uuijr van Sijn Gena[de] ende van daer tot den Admiral 1½ uuijr, het derde weinich. Alle heijde ende vlack velt tussen beijden. Sijn Ex^{tie} begeert de quartieren ijrst tho sluyten eer datt men de approchen. De cavallerie is gelogiert tho Winterswick, men verneempt niet dat er noch ijts inde stat is gekomen. Vande vijant is ook noch gans geen gewach. Broot en caess bekommen wij van Zutphen mit weinich convoy soe lang men vande vijant niet en hoort.

Datum int leger voor Grol den 21 Julij 1627, savonts te 9 uijren.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Notulen Staten van Holland d.d. 22 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3036.

Den 21^e uijttet leger voor Grol: 60 lasten rogh tot Nimmegen gecofft, doch geweijsert ende daeromme .... (*zeer slecht leesbaar*) Tusschen 2 quartieren een schanse met 2 redoulten.

Deputeerden leeger gisteren aengecomen in 2 quartieren, 18 compagniën aen de Berckel. Beyde quartieren in reedelycke defentie. 8 Compagniën, 1300 man sterck, nyet van viant.

22^{en} julii uyt Sutphen, Harselte: 400 wagens met vivres nae 't leeger gesonden, gisteren 30.000 lb gesonden met backen, 120 lasten meel gesonden.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 22 juli 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 364, 365.

Uyt mijn vorighe sullen UEd. verstaen hebben, hoe en wanneer sijne Excell. voor Grolle gecomen is, oock soo onversiens, dat daer gheen volck heeft connen incomen, jae oock eenighe parthijen tsamen bij hondert sterck, oock een convoi van achtentwintigh wagens en carren, dat daer binnen sol sijn, sich heeft moeten saulviren binnen Boickholt. Sijne Excell. heeft twee hoofquartieren, het sprincenquartier is tot Hoevele en G. Ernten quartier van dsijdt van Vreeden. Bij Beltrum aen dBerkel logeert den admiral Nassau¹ met omtrent tweeduysent mannen.

D'quartieren sullen deesen morgen alle omgraven sijn en deesen dach solde men sij beginnen aeneen toe trecken. Gisteren hebben wij daer gesonden een clein convoi, dat daer int leger wel, Godt sij lof, gecomen is. Deesen dach gaet daer een convoi van vijftiehalf hondert waghens. Sij schiten noch weinigh uit die stadt: eergisteren seven of acht scooten, gisteren drie ofte vir, onder anderen eergisteren eene van 24 pond niet wijdt van sijne Excell. gescooten.

Uyt Zutphen den 22^e Julij 1627.

H. van Essen.

Naschrift: Van 's vijants vergaderinghe vernemen wij noch sonderlinghe niet.

De vijandt heeft binnen Grol meinen vijfhondert man toe brenghen, doch is, Godt sij lof, gefailgeert.

Resolutiën Staten van Holland d.d. 22 juli 1627, (gedrukte uitgave).

Is geleesen eenen brief van de Heeren van Essen en Schaffer, den 20 July uit Zutphen geschreeven, dat de stad Grol van den 19^e berend was, en den 20^e ons leeger daar voor geplant, sonder dat'er teegen dit beleg eenige nieuwe provisie of volck daar in was gekoomen booven het ordinaris Guarnisoen, bestaande in een vaan Ruiteren, en seeven compagnien te voet, en versoekende by den selven brief provisie van geld tot het leger, opdat by gebrek van dien geen confusie en werde veroorzaakt.

Waar op gedelibereert weesende, verstaan en geresolveert is, dat in de generaliteit sal worden aangehouden, dat de provincien aannemen, elks haare quota in een gereede somme te furneeren; in welken gevalle de Heeren Gecommitteerden Raaden werden geauthoriseert de quota van deese provincie uit de gereedste penningen te vinden, of over de comptoiren te doen negotieeren.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 23 juli 1627. Ontv. 27 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Sedert onsen lesten vande 21^e deser, is ons van groote vergaderingen ofte deseinen vanden viant niet voorgecomen, anders dan dat Sijn Ex^{cie} advisen heeft dat de selve bij den anderen uut alle quartieren trect t'gunt hem mogelick is, ende oock selfs de benden van ordonnancie heeft gedaen voorderen, oft hij nu daer mede sal poogen dese stadt te ontsetten feijtelick ofte bij diversie sal men haest gewaer worden. Sijn Ex^{cie} ende Sijne Gen^e Graeff Ernst Casimir van Nassau hebben metten uuterste diligentie doen arbeijden aen bejide de quartieren vande stadt om deselve in defentie te brengen, gelijk het quartierken, dat de Admirael van Hollant tusschen beijden met 15 compⁿ ter plaetsen daer hier te vooren den coronnel Dort gelegen heeft, te besetten gegeven is, voor desen nacht oock in defentie wesen sal, dan gelijk alsoeden, doen nochtans het iaer seer verre geavanceert, ende de heije vol waters, ende diffijcl was op veele plaetsen te passeren, echter bevonden dat de avenuen tot de stadt den viant niet affgesneden condon werden mits t'selve niet overal gecircumvalleert en was, soo bevint men nu tot seer groote onvermoede beswaernisse dat alle de heijde over al soo drooch ende accessibel is, dat een leger van twintich dusent peerden de fronte buijten de voorsz. gemaecte quartieren door passagien van meer als twee uren gaens lanck op die stadt sonder veranderinge soude connen marcheren, in vougen dat men om de voorsz. quartieren aende anderen te brengen, diverse forten, redouten ende linien genootsaecht is te besteden, die tot groote excessive sommen van penningen sullen comen te beloopen, vijff der selver schansen elcx met vier puncten sijn alreede aenbesteet, ende tusschen de selve eenige redouten die daernaer met retrenchementen ende linien aenden anderen getrocken sullen werden, daer van eenige al bereets mede aenbesteet sijn. Sijne Ex^{cie} om gelijkje effronten als hier te vooren het leger van uwe ho. mo. sijn gedaen, te prevenieren en vint niet goet eenige approchen tegens de stat te beginnen, voor aleeer dese wercken opgemaect sijn, alswanneer de selve

---

¹ Hiermede wordt Willem heer van de Lecq, natuurlijke zoon van Maurits, bedoeld.

verhoopt met de hulpe van Godt almachtich, de belegerde die seer schieten, ende in goede posture van defentie haer selfs stellen, met den hare uut de stadt te rucken. Uwe Ho. Mo. sullen naer hare gewoonelijcke wijsheijt ende experientie wel weten te considereren ende dat dese wercken om de stadt te besluyten nodich ende tot groote costen loopende sijn, ende dat wij ons oversulcx inde uuterste perplexiteijt vinden met soo weijnich penningen die daertoe gefurneert ende ons in handen gegeven sijn, de welcke gelijk bij state blijcken can t'eijnde van dese maent inde ordinaris leeningen vande treijnen ten naesten bij geabsuviert sullen wesen sulcx dat die over de dertich dusedt gulden sullen comen te bedragen, wij dan geen raet en sullen weeten om de werckbasen, die alle de voorsz. wercken in vier dagen aengenomen hebben op te leveren hare besprooken penningen promptelick te betalen, behalven desen also men verre van de rivieren is, soo moeten veele virves tot Zutphen ende elders ingecoacht werden, de welcke hoe wel wij om gereet gelt wederom met de meeste sorchvuldicheijt doen vercoopen, echter soo niet en conne terstont oirboorlijckt ofte moeten met costen bij den anderen bewaert ende opgelegd werden, maer alle dese costen sullen noch niet te vergelijcken sijn bij hetgene te debourseren sal sijn, soo wanneer men tot de aproches sal comen, die om tijt te winnen met lauter gewelt sullen moeten gedaen werden als men ons dan alhier soude in sulcker vougen vercleint laten sitten, soo soude het leger van selfs dissolveren moeten tot irreparable oneere ende ruijne vant lant, wij en maecken geen gewach vande betalinge van het regiment vande hertoge van Candale, vier comp^{en} vande collonnel Hauterive ende 13 comp^{en} ruijteren, nochte vande leeningen vande voorsz. treijnen vande toecomende maent, also wij presupponeren, dat uwe ho. mo. de selve als voor desen tijt ende gedurende dese belegeringe als ordinaris lasten sullen besorgen, maer spreekende alleene vande onvermoede ende extraordinaris lasten die ons hier voorcomen, sullen uwe ho. mo. soo lief als deselve hare reputatie hebben, bidden ende versoucken bij de t'samentlicken provintien te willen devoir doen, dat wij in allerijl met prompte ende competente penningen mogen versien werden. Tot noch toe en heeft men niet vernomen, dat den viandt soo lange t'leger hier geweest is eenige troupen ofte provision van vivres ende amonition binnen de stadt gewerpen heeft. Also Sijn Ex^{cic} groote devoiren doet om gedurende dese woeste openinge van buijten bij stercke wachten, soo van ruijterie als voetvolck bij dage ende bij nachte den toegangh tot de stadt een ijder te beletten, het welck dan oock tegens groote troupen sal connen gedaen werden als de voorsz. wercken met Godes hulpe voltrocken sullen wesen.

Int leger voor Grol desen XXIII Julij 1627.

H. Randwijk, J. Brouchoven, G. Vosberghen, G. Hertevelt, R. Huyghens, P. de Roovre.

Post date: Wij hebben, Ho. Mo. heeren, t'placcaet tgene Uwe Ho. Mo. ons hebben toe gesonden met Sijn Ex^{cic} gecommuniceert, d'welcke goet vint dat men t'selve soo soude laten publiceren.

Notulen Staten van Holland d.d. 24 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3043.

Broeckhoven 23^{en} julii: 2 ende 3 uren rijden de quartieren van malcanderen geleegeen, is alreede noot van gelt, generale devastatie.

23^{en} julii deputeerden leeger: van geen viant, treckt alle troupen wat hij can. Vijff schanssen, redoulten binnen enden retranchementen te maecken. Nyet approcheren voor defentie. Grol schiet seer. Versoucken ghelt metten eersten.

24^e Ex^{tie} recommandeert redres ende inwilligende van vigoureuse middelen voor 't scheyden.

Resolutie Raad van State d.d. zaterdag 24 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p. 90.

Comt tijdinge met brieven vande gecommiteerden in 't leger. Den 21^e deses is voor Groll gecomen. Vande gelegentheyte der quartieren, maer dat noch niet geschoten en is noch geapprocheert. 't Welck Sijn Ex^{cic} nijet goet en vinde, voordat hij van buijten is versekert. Voort vande gelegentheyte van het garnisoen daerbinnen, 't welck boven de comp^{nien} peerden daerbinnen sijnde sterck wesen soude ontrent 1300 man oft mine, dewijle vermoedet wordt dat de comp^{nien} niet alle compleet en souden sijn, ... dat Sijn Ex^{cic} van meeninge sijn soude de plaetse met geweld aentetasten.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 26 juli 1627. Ontv. 29 juli 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

De brieven vande heeren van Langerac ende Zobel met uwe ho. mo. missive vande XXII deses hebben wij den XXV ontfangen ende met Sijn Ex^{cic} gecommuniceert, de welcke sich laet gevallen, dat .....

Den viant heeft binnen Wesel als oock in ende tegens over Berck sterck guarnisoen, ende drij ofte vier dusedt man tot Walbeek, sonder dat van andere vergaderingen noch bekend is. Die buijtenwercken deses legers sijn nu alle bestedet, noch eenige dagen vereijschende eer die connen volmaect worden, tegens de stadt heeft men desen voorleden nacht d'eerste wercken aengevangen, om volgens opt spoedichste te naerderen, hoopende dat die stadt in reedelijcken tijt sal mogen veroverd werden. Dan die wercken voorsz werden niet aengenomen als tot hoogen prijs om die menichte derselver ende ijlicheijt van opmaeken als mede om die duerte vant bier, dat dwelcke die arbeijders (als wel andere soldaten) niet connen missen, ende deur den wijden wech seer verduert wort. Die

andere legerlasten sijn mede seer groot, soo dat die veertich dusent ponden, uut den Hage tot dien eijnde mede genomen geheel geconsumeert sijn, ende daer en boven noch wel vijffentwintich dusent gulden onbetaelt blijven, gelijk wij met pertinenten staet ten naesten aen Uwe Ho. Mo. sullen betoonen, daerom nu aenstont nootsaekelick meer penningen van doen sijn. Van Utrecht, Vrieslant ende Gruningen hebben wij dagelijcx gelt verwacht, dan tot noch toe vergeeffs, doch wordt bij de heere Hartevelt verseekert, dat van Utrecht eerstdaechs gelt sal gesonden werden. Uwe Ho. Mo. sullen gelieven, soo bij dese als andere gebreeckende provincien te bevoornden dat ten eijnde voorsz. ijgelick sijn quota in die eerste vier hondert dusent gulden opt spoedichste voldoen en betale.

Int leger voor Grol desen XXVJ Julij 1627.

H. Randwijck, G. Hertevelt, J. Brouchoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, P. de Roovre.

Notulen Staten van Holland d.d. 26 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3054.

Schaffer, Essen: wagens, treckpaerden train artelerye, 30.000 £ ter maent. 5 Schanssen met 4 bolcwercken, yder met redoultten ende retranchementen aen malcanderen, meer als 30.000 £ te bedraegen, hiertegens 40.000 £ meegenomen.

Van Gelderlant, Sutphen nijet te verwachten om verderff door convoien, betaeling van vivres ende paerden daer 't in geconsumeert wordt, versoucken debvoiren aen Utrecht, Groningen, Vrieslandt ende dat wij ons evertueren.

Notulen Staten van Holland d.d. 25 en 26 juli 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3060

Broeckhoven 30.00 £ wercken, braeff volck. Viandt zeer stil, sonder remuement, Weesel maect een fort.

Traversen ende corps de garde gegraven ende in zeeckerheyt. Grol schiet zeer sonder schade. Arbeyden met 400 man, sullen stercker arbeiden. Graeff Hendrick 6000 te voet ende 2000 paerde vergaedert, doch met onlust, daarvan acht opgehangen ende de rest in haer hol.

Deputeerden leeger: verleeden nacht approchen begonnen, wercken duur om schaersheyt vivres, haesticheyt, versoecken gelt. Viant 4000 man sterck in Weesel ende Berck.

Brief van de "Heeren Int Legher" aan de Raad van State d.d. 26 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Tsedert onse leste is hier sonderling niet voorgefallen. Men is noch doende om diverse schansen en reduiten te maecken als oock mede retranchementen om de quartieren vast aen malkanderen te sluijten ongeveer drie uren in circuit. Sijn Ex^{tie} heeft noch geacht dit werck ten naesten bij in defensie te brenghen, of de vijant quaem om de stadt te ontsetten voor en alee de approches te beginnen, twelck dese nacht is aengevanghen. Vanden vijant hoort men gans niet. Daer en is oock geen volck meer ingecomen. De stadt is wel gefortificeert met ses bolwercken en faussebreen, dan gans geen buijtewercken als de contrescharpen. Soo verre der van buijten geen swaricheijt compt, soo salt met de stadt door Godes hulpe haest gedaen sijn. Sijn Ex^{tie} is van meijningh deselve met vive force aen te tasten. U. Ed. Mo. believen mede ten hoochsten in recommandatie te houden de bevorderingh van gelt, soo tot betalingh vande wercken, die seer veel sullen costen, als voor 't regiment vanden Hertoch van Candale ende ongerepartieerde ruijteren.

Uijt 't leger voor Groll desen 26 Juli 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerden H. van Randwijck en R. Huygens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 26 juli 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 365, 366.

Also wij vant ghene hier passiert die gecommittierden van heure Ho. Mo., tegenwoordig toe Zutphen sijnde, dageliks verwittigen, twijfelen wij nijt, of U. Ed. werden deur die here Essen, mede daer sijnde, daarvan deelhaftig gemakt; solden anders nijt nalaten sulx van hier mit gelegenheit to doen. Tot nu toe heft sijn Exc. gevordert op die verseeckerung des legers tegen den viant van buten, daertoe grote wercken bestadet ende sterck gearbeit wort. Tegen die stat heft men desen vorleden nacht erst angevangen to naerderen, hopende in redeliker tijt een goede utkomst to verkrijgen. Die stat is wel bevestigt, dan hebben ghene butenwercken gemaect. Den viant heft binnen Wesel alsook binnen ende tegenover Berk grot garneson ende 3 of 4000 man toe Walbeck. Van andere vergaderung heft men noch ghene kennuss. Um dat verderf dezer Grafschap so veel moegelik vor to kommen, hebben wij anfanckelick van sijn Exc. verkregen verbot tegent afbreken van allerhant getimmeren, dan also die soldaten dit natte weder gedurende gearbeit hebben ijlig to hutten ende ondert droeg to kommen, so ist selve verbot nijt behoerlik achtervolgt, dan sijn Exc., nu opt nije enige reisen darvan gesproken sijnde, doet sulx bij publicatie nochmals verbijden, meinende mit ons, dat, die hutten nu ten naesten bij gemaect sijnde, datselve beter sal kunnen achtervolgt werden.

Opdat ook mit die grote ordinaris convoyen naer Zutphen weniger beschadigt werde, laet sijn Exc. sich gevallen, dat twe compⁿ vant gewohnlicke garneson darbinnen gelacht werden um ten halven wege anderen ut dit leger to gemoeten ende ijgelik sonder inlegerung werum in sijn quartier to rijden. Sullen in vorvallende saken allet bijbrengen tot voorkommunge van schade wat moegelijk is.

Datum int leger vor Grol den 16^e (26) Julij a^o 1621.

H. Randwijck, R. Huyghens.

Brief van gedeputeerde R. Huyghens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 26 juli 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 366, 367.

Tsedert ons aencompste alhier is sijn Ex^{tie} besich geweest mit het retrencheren van de quartieren, bestaende in drie deelen, 't eene van sijn Ex^{tie}, daerbij ongeveer twee derdendeelen van 't leger; het ander van sijn Gen. graaf Ernst, daerbij ongeveer een derdendeel van 't leger; het derde van den admiral van Hollant, daerbij vijftien comp^{ien}. De ruyterije ligt samen te Winterswick. Voor drie dagen heeft men begonnen diverse schansen en reduiten te maecken, daerover men noch is doende, alsoock mede mit de retrenchementen om de quartieren vast aen malcanderen te sluyten, ongeveer drie uren in circuit. Sijn Ex^{tie} heeft nodich geacht dit werck ten naesten bij in defensie te brenghen (of de vijant quaem om de stadt te ontsetten), voor en alear de approches te beginnen, twelck dese nacht is aengevangen. Godt geve, dat het haest tot een goet eynde mach commen. Van den vijant hoort men gans niet; daer en is ook geen volck meer ingecomen. Men vermeynt het garnisoen ongeveer duisent man sterck te sijn neffens een comp^{ie} peerden van tsestich man. De stadt is wel gefortificeert met ses bolwercken en faussebreen, dan gans geen buitenwercken als de contrescherpen. Soo veer der van buyten geen swaericheyt komt, soo sal 't met de stadt met Godts hulpe haest gedaen sijn. Sijn Ex^{tie} is van meyning deselve met vive force aen te tasten.

Op U. Ed. brief, aen de gecommiteerden alhier geschreven, is sijn Ex^{tie} gesproocken: referere mij tot het antwoord; sal ook geern alle devoir doen in mijn particulier tot bevrijding der onderdanen deser graefschap, soo veel in mij sal sijn. dan daer de legers comen, can het soo effen niet toegaen.

Uyt het leger voor Groll, desen 26 Julij 1627.

R. Huyghens.

Resolutie Raad van State d.d. maandag 26 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p. 93.

Bij eerste gelegenheit de h.h. Huyghens ende Roovre te bedancken van haire goede advertentien uijt het leger voor Groll met versoeck van dien te willen continueren.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 27 juli 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 367, 368.

Sijne Excell. heeft advysen, dat in Brabant en Flander den vijandt uyt alle quartiren bijeenruckt al wat moghelick is, selvs die benden van ordonnantien; oft hi daer yet mede op het leegher sal attentiren ofte bij diversie gaen, leert den tijdt. Aen den Rhijn weet men noch van gheen vergaderinghe, als dat tot Wesel, in en teghenover Rhijnberck sterk garnison is en tot Walbeek dri ofte virduisent mannen. Sijne Excell. en sijn Genaden hebben in en uyt hare quartiren groote diligentie ghedaen, alsmede mons. de Nassau. Men bevindt, dat die heien, die vol waters waren, als men voor deesen voor Groll was, en doen difficil toe passiren waren, nu heel drooch sijn, oock soo dat een leegher van 2000 paerden, de front buiten dvors. quartiren, door passagien van meer als twee uyren gaens lanck, op die stadt sonder verhinderunghe souden connen marcheeren, om welcks voor toe comen en dquartiren aldaer aenden anderen tbrenghen diverse reduiten, forten en linien gemaect sijn en onder anderen vijf scanssen, elx met vir puncten, doch tot excessive groote costen. Gisteren nacht heeft men teghen die stadt d'eerste wercken aengevangen om volgens op het spoedichste tnaerden, hoopende, dat die stadt met Goodes hulpe in reedlicke tijdt sal mogen worden veroovert. D'ritmeister Isselstein, die uytgesonden was om het velt toe ontdekken, is van eenighe haneveeren bij Aldenberch oovervallen en heeft neghen of thien ruyters, oock eenighe paerden, verloren.

Uyt Zutphen den 27^e Julij 1627.

H. van Essen.

Resolutie Raad van State d.d. dinsdag 27 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p. 94.

Brieven van de gecommiteerden in 't leger van de 23^e deses aende Staten Generael ende van daer aende Raedt gesonden, houdende in effect dat aen d'eene sijde van de stad Groll, daer men meende dattet heel moraschich was, bevonden es hooghe drooghe heijde te sijn, tot eene seer groote breette, so dat de geheele stad genoch rontomme sal moeten besloten worden, 't welck seer veel sal comen te kosten. Ende daermee de approaches noch meer, die meest met geweld sullen moeten gedaen worden. Doch dat Sijn Ex^{cie} eerst van buijten wel wil versekert sijn om 't leger buijten perijckel van affront te stellen, datmen wel eer aldaer heeft comen te lijden. Ende schrijven seer ernstelick om met gelt geholpen te worden. Ende den brieff is weder gesonden aan h.h. Mo.

Resolutie Raad van State d.d. woensdag 28 juli 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p. 95.

Doch comen eenen brieff vande heeren Huyghens en Roovre vande 26^e deses, houdende dat tusschen dijnsdag en 's woensdag 's nachts lestleden de approaches opte stad Groll begost sijn. Ende recomanderen seer devoir te helpen doen om gelt.

Notulen Staten van Holland d.d. 28 juli 1627.

RGF 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3076.

Ex^{tie} voor Grol de 3^e nacht, op 150 passen aen de stad. Noch 4 off 5 daeghen buyten wercken buyten perickel. Zijn Ex^{tie} uytten zuyden op 2 ende Graeff Ernst uytten oosten een bolckwerck, zal met 6 stucken opte stad schieden den 29^e Julij. 5 gebleeven bij Graeff Ernst, 2 bij prins Hendrick.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 29 juli 1627. Ontv. 2 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Nae ons leste schrijvens vande 26^{en} deses heeft Sijn Ex^{cie} niet alleen die butenwercken tot versekering des legers, maer oock die aproches tegens de stad seer gevordert, soo dat men desen nacht uut dit quartier met twee linien nae aende contrescharp is gecomen, gelijk oock uut dat quartier van Sijn Gen. Graeff Ernst, met een linie seer genadert is. Van des viants vergaderinge hoort men noch sonderling niet, dan schijnt alles tot een veltleger nodich te bereijden. Hoe grootelijcx wij hier gelt van noden hebben, is in onse leste voorgaende vermeldt, daertoe wij ons refereren, ende nochmaels versoucken, dat uwe ho. mo. nae hare gewoonelijcke sorchvuldicheijt daerin bij tijde willen voorsien, tot voorcomminge van alderhande swaricheijt, die anders daeruit sal mogen ontstaen. Int leger voor Grol den 29 Julij 1627.

H. Randwijk, G. Hertevelt, J. Brouhoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 31 juli 1627. Ontv. 4 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

(deze brief handelt voor een deel over zaken die niet direct de belegering van Grol aangaan. Hieronder is slechts het gedeelte opgenomen dat over Grol handelt.)

Belangende den staet deses legers circumvallatie mette fortten ende redoubten daertoe noodich, die drie uijren omgaens bedragen om dat alles advenue is, hebben eenen goeden voortgang gewonnen, soo datse binnen weynige dagen meerendeels voltrocken konnen wesen. D'approchen syn insgelyx well ende sulx gevordert dat men op drie plaetsen nae aende contrescarpe gecommen is. Ondertusschen laet de vijandt uijt Arthois, Henegou, Vlaenderen, Brabandt ende andere sijne quartieren in aller diligentie sijn crijchsvolck tsamen loopen in ofte omtrent 'tlandt van Gulick omme dese plaetse te secoureren. Wat nu daerop volgen will sall de tijt medebrenghen.

Uijttet Legher voor Grol den lesten Julij 1627.

Henry de Nassau.

Naschrift: Dus strax comt eene gelooffweerdige persone uyttet leger van Grave Henrick vanden Berg affirmerende dat de wagens van amunitie huyden geladen souden werden. Dat d'artillerie ende alle andere behouften gereet gehouden werden omme noch morgen ofte emmers overmorgen te marcheren ende den Rijn te passeren mettet gantze leger. Datum den 1^e Augusti.

Bijlage:

Wij hadden den coronnel Varick geordonneert om sich met 9 compⁿ omtrent Bommel gereet te houden, ende op d'occurrentien gebruijcken te laten daer ergens de noot des mocht comen te vereijsschen. Maer alsoo eene goede partie vant garnisoen so van Breda als 's Hertogenbosch uijtgetrocken is naer tleger van Grave Henrich voorscreven, ende wij oversulx well hebben aff te nemen 's vijants meninge nijet te sijn daerbeneden ijetwes sonderlings voor te nemen. So hebben wij goetgevonden den voorn. coronnel te bevelen dat hij sich mette voorn. 9 compⁿ herwaerts naer Zutphen sal hebben te begeven. Daervan wij U.H.M. wel hebben willen verstendigen.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 2 augustus 1627. Ontv. 5 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben tot betaling der legerlasten nu eijntelick veertien dusent gulden van Utrecht ontvangen, sijnde uut Vrieslant ende Gruningen mede tot Zutphen aengecomen de penningen die wij desen avont hier verwachten, uutgenomen sestien dusent gulden, die aende Vrieslantsche quote noch ontbreecken. Daeromme werden Uwe Ho. Mo. versocht te willen besorgen, dat de andere defectueuse provintien die int geheel niet ofte maer ten deele hebben betaelt, t'resterende van heur aenpaert totte voorn. legerlasten eerstdaechs gelieven te voldoen. Also die lasten deses legers aen wagens, schepen, vivres, fortificatiewercken en anders seer hooch sullen bedragen. Sijnde de quartieren deses legers tegens alle geweld van buijten nu sterck bevesticht, oock met schansen, redouten ende begravingen aen een gehecht. De approches tegens de stadt sijn dese leste acht dagen seer gevoordert, ende tot bijde graft in drij plaetsen gebracht, hoopende dat binnen andere acht ofte tien dagen, dat guarnisoen tot gespraeck met Godts hulpe beweecht sal connen werden. Wij werden bericht dat den viant gereet is, met alle sijne macht te Berck over den Rhijn eerstdaechs herwaerts te passeren, in welcken gevalle collonnel Pinsen last heeft met sijn bijhebbende comp^{en} vanden Graeff over Zutphen hier int leger te comen, als oock den collonnel Varick met eenige comp^{en} van Bommel, ende noch vijff comp^{en} van Emmerick, de ruijteren te samen tot Wijnterswijck twee uren gaens van hier liggende, hebben mede orde van binnen t'retrenchement deses legers te logeren, dat welcke met meel en andere nootdrufft tamelijck voorsien is, ende noch meer bijgevoert wort. Van aenvang deser belegering tot nu toe sijn ontrent vijftich doot gebleven, onder eenige gequetsten onder andere den sergant maior Dromondt.

Int leger voor Grol den II Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertevelt, J. Brouhoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State d.d. 2 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Tsedert onse leste sijn de wercken alhier seer geavanceert, ende alle de schansen en retranchementen ten naesten bij volmaect ende aen malcanderen gesloten. De approchen sijn seer gevordert, alsoo dat wij aen drij canten op de contrescharpen sijn. Die van binnen schieten seer nacht en dach, doch weijnich schaede doende. Gisteren is Drommond sergeant maj^r van Colonel Brog int hooft geschoten en dootlick verwont. Die van binnen hebben twe of drij uytvallen gedaen met cleijne partijen op onse arbeijders inde sappe. De graft heeft op veel plaetsen elf voeten weaters, doch can men deselve af laeten ten naesten bij op vier voeten waeters. Dan sal noch wat moeten costen eer men ter plaetse comt daer 't selve moet geschieden, overmits het met de sappe moet werden gedaen. Vanden vijant hoort men diverse geruchten, en comen seeckere advijsen dat aen 't marcheren is mit alle sijne macht naer den Rijn onder commandement van Graef Hendrick vanden Bergh, of nu hier comen sal of wat anders aenvanghen, sal den tijt leeren. Wij en twijffelen niet, Godt sal ons victorij geven over dese stadt in weijnich daegen. Het quartier vande ruijterij is gemaect binnen het retranchement. Ingeval de vijant herwaerts compt is sijn Ex^{tie} van mejning Lochum te besetten, daer toe vijf comp^{en} uijt Emmerick ontboden, onder commandement vanden lieute^{nt} Collonnel de By, blijvende deselve stadt noch met derthien comp^{en} beset. De twee hondert lasten meel van Amsterdam gesonden sijn alhier int magazijn in voorraet ende de oovens gereet, ende wort vande soetelaers daegelijx veel gebracht. De collonnel Pinsen en Varick de vijant over Rijn comende sijn oock gelast herwaerts te comen. Daer is gelt tot betalingh vande legerlasten vande provintien van Utrecht, Vrieslant en Groningen gecomen, als oock ijs uijt Hollandt, alsoo dat men die cant nu geen gebreck is. Voor 't volck van Candale en ruijterij en hooren wij van geen betaling noch van geen clachten, alsoo dat wij vermoeden daer in ordre wort gegeven.

Int leger voor Groll desen tweden Aug^{ti} 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 2 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 368, 369.

Den laetsten deeses nijwen stijls sijn eenighe van den vijandt uyt die stadt gevallen, hebben twee werckluiden gedoot en eenen sargiant gevanghen, doch sijn van aenvank deeser belegeringhe tot den dach toe niet oover twaalf persoonen dootgebleeven, niettegenstaende zij veel en furieuslick hebben gescooten. Ghisterennacht sijn sijn wederom op die approches van sijne Genade G. Ernst van Nassau uytgevallen en vijf ofte ses van die onse gedoot ofte gequetst. Den sergiant-major Dromont van 't regiment van Brock is in den uytval met een musquettade dootlick gequetst. Gisteren den dach is bij die onse dapper op die stadt gescooten en sijn hebben wel geantwoordt met sciten. Men meint, dat deese toecomende nacht hun eenighe granaden sullen worden toeghesonden.

Uyt Zutphen den 23 Julij (2 augustus) 1627.

H. van Essen.

Naschrijf: Mij is door een uyt het leger comende voor seecker geseit, dat men uyt het eene quartier gisteremorghen met d'approches door die contrescarpen aen die gracht was gecomen, soo dat sij water uyt die gracht hadden gedroncken.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 2 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 369, 370.

Seedert mijne laetste is hier niet anders als dat ghisteren den vijandt op die sappeerders weeder is uytgevallen, doch met groote wackerheit weder ingejaicht, soodat hy gheene scade heeft connen doen. Men meint, dat men deesen avondt in plaetse van eene approche, daer ick U. Ed. voor deesen van heb geschreven, in dri plaetsen in hunne contrescarpen sullen connen sijn. Gisterenavondt heeft die vijandt seer met musquetten gescooten; deese nacht heeft men continuelick sonder onderlait met canon alhier hooren schiten. Sijne Excell. heeft van Embrick noch vijf compagniën alhier tot Zutphen laten comen. Dus comt die lieutenant van die wagens om alle die bisbrugghen toe halen en daerenbooven noch een vijftich waghens met cruit en loot, welke alle morghen neffens broot en keeze, die wij daer schicken, geconduiseert zullen worden met twee compagnien paerden en sestich vuirroers, behalven plancken, sparren en andere materialen, die wij morghen oock van hier met aicken die Berckel hinop seinden; geconduiseert met sestich musquettiers.

Uyt Zutphen den 23^e Julij (2 augustus) 1627.

H. van Essen.

Brief van gedeputeerde R. Huijghens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 2 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 370.

Tsedert mijn leste sijn de wercken alhier seer geavanceert ende alle de schansen en retrenchementen ten naesten bij volmaect ende aen malcanderen gesloten. De approches sijn seer gevordert, also dat wij aen drye canten op de contrescherpen sijn. Die van binnen schieten seer nacht en dach, doch weynich schaede doende. Gisteren is Drommond, sergeant-major van colonel Brog in 't hooft geschoten en dootlick verwont. Die van binnen hebben twe of drij uytvallen gedaen met cleyne partijen op onse arbeyders met de sappe. De graft heeft op veel plaetsen elf voeten waeters, doch can men derselve aflaeten ten naesten bij op vier voeten waeters, dan sal noch wat moeten costen, eer men ter plaetse comt, daer 't selve moet geschieden, overmits het met de sappe moet worden gedaen. Van de vijant hoort men diverse geruchten, en komen seecker advysen, dat aen 't marcheren is met alle sijn macht naer den Rijn onder commandement van graef Hendrick van den Bergh. Of nu hier comen sal of wat anders aenvangen, sal den tijt leeren, Ick en twijffele niet, Godt sal ons victorij geven over dese stadt in weynich daegen. Het quartier van de ruyterij is gemaect binnen het retrenchement, ingevall de vijant herwaerts comt.

In 't leger voor Grol desen tweden Aug. 1627.

R. Huygens.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. ? augustus 1627. Ontv. 7 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Dus lang afgewacht hebbende wat Sijn Ex^{cic} doen solde moegen tot voltreckinge van U. Ho. Mo. resolutie, genomen overt vergeven vande plaatsen der afwesende officiren, sonder dat op eenige derselven tot nu toe is gedisponiert, hebben goet geacht hoochg. Sijn Ex^{cic} daer van indagtig te maken mit verhael van redenen ten einde vorsz. dijnende. Daerop ons dieselve verklaert gantselik tot versijninge van voorgemelte plaatsen geneigt te sijn. Dan meinde dat U. Ho. Mo. opt ernstlicke begeren ende anhouden des heeren Carletons desen angaende eenig ander bedencken genomen mochten hebben. Ende hoe wel wij an hochg. Sijn Ex^{cic} nae onse beste kennuss dat contrarie verseeckerden, versochte nochtans dat wij eerst sulx an U. Ho. Mo. wilden schrijven ende derselve antwoordt opt spoedigste verwachten. Daerop Sijn Ex^{cic} verklaerde als dan datelick die ledige platsen mit andere bequame personen te sullen versijen.

Resolutie Raad van State d.d. woensdag 4 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.101.

Brieven vande heere Roovre vande 30^e julij adverterende vande gelegenheit der belegeringe van Groll, dat de approches nu al seer nae gebrocht sijn. Dat het geschut begost heeft te spelen. Ende in effect dat goet weder ende 12 oft 14 dagen veel goets sullen mogen doen. Dat Sijn Ex^{cic} aende colonnells Pijnssen ende Varick bevolen heeft nae Zutphen te comen, soo de vijandt opwaerts treckt.

Sijn Ex^{cic} schrijft den 30^e Julij ende 1^e Augusti aende Staten Generael datte vijandt alle sijn volck van alle quartieren laet bijeen comen. Dat hij gereedt sijn soude om morgen oft overmorgen metten gantsche leger te marcheren ende den Rhijn te passeren. Dat een goede partije vande garnisoenen vanden Bossch ende Breda nae

't leger van Graeff Hendrick vande Berch is. Soo dat Sijn Ex^{cie} goetgevonden heeft den colonnel Varick van Bommel bij hem te ontbieden met de geheele compagnie die hij bij hem heeft.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 5 augustus. Ontv. 8 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben desen avont diverse gelooffweerdige contschappen ontfangen, dat Grave Henrick vanden Berch op huysden met sijn gansche leger over de Lippe getrocken ende gemarcheert is op de wech gaende nae Bockholt, ontwijffelijcken omme voorts herwaerts aen te commen. Diewijlle nu bij sulcke occasien het criechsvolck deses legers in alle manieren dient gehouden te werden in goede devotie ende gewillicheit. Ende dat die van't regiment vanden Hertoch van Candale, eensamentlick de derthien extraordinarise compaignien ruijter vast seer clagen van dat se nu in seeckeren tijt geene betalinge en hebben ontfangen, twelck dan wel eenige onlust onder deselve soude causeren, bij soo verre daerinne nijet promptelick en wierde versien.

Soo hebben wij geacht onses debvoirs te sijn U. Ho. Mog. daarvan t'adverteren, ende meteen te versoecken omme in achtervolch vande versekeringe dien haer belieft heeft ons desen aengaende te doen, voor ons vertreck uijt den Hage, alsulcke ordre te stellen dat het voorsz. regiment vanden Hertoch van Candale mette voorschreven comp^{nie} ruijter behoortlicke betaelen ende alsoo in offitio ende tot den dienst vanden lande willich ende bequaem gehouden meugen werden.

Uijtset leger voor Groll den 5^{en} Augusti 1627.

Henry de Nassau

Naschrift: De buijtenwerken deses legers sijn in defensie ende metten approchen sijn wij gecommen tot op de graften, sulcx dat wij nu mette galerijen gedencken voorts over te gaen, twelck bij de aencomste van Graeff Henricken so goeden voortganck nijet en sal connen hebben alst wel anders soude hebben gehad. Doch sullen aen onse debvoir nijets laten gebreecken, ende de segeninge van Godt verwachten.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 5 augustus 1627. Ontv. 8 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Hoewel wij niet twijffelen off Uwe Ho. Mo. sullen genouchsaem soo bij de provintien als anders beneerstigen, dat de ongerepartieerde comp^{en} maentelick betaelt ende tot dien eijnde aenstont gelt overgesonden werde, soo bevinden wij nochtans dese saecken van sulcken gewichte ende het ernstige aenhouden der selver comp^{en} ende officieren, als oock de recommandatie ende reden van Sijn Ex^{cie} van soodanige insicht, dat wij nodich hebben geacht Uwe Ho. Mo. boven onse voorige missiven nochmaels met desen te versoucken ten eijnde die penningen tot voorgien. betalinge sonder vertreck hier gesonden mogen werden off oock daertoe geene volle maent besolding gereet mochte wesen, versoucken wij dat Uwe Ho. Mo. een gedeelte willen senden, om ten minsten eenige leeninge te betalen. Wij sullen ingelijcken die resterende legerlasten opt spoedichste verwachten, als tot dese costelijcke belegering dagelijcx nodich sijnde. Den vianc soo wij bericht werden, heeft bij Wesel den Lip gepasseert, connende in twee dagen met sijn leger hier comen, deur welcke oorsaecke die butenwercken noch dagelijcx verswaert ende verbeterd werden, niet sonder eenige verachteringe vant gene tegen de stadt te doen is, niet te min is men in arbeit, om van nu aff die gallerijen ende deurganck der grachten soo veel mogelijk te bevorderen. Van des viancs sterckte wordt verscheidentlick gesproocken, Lochem wordt gedurende dit leger beseth, Borckelo ende eenige andere opene plaetsen van vivres ontbloot ende dit leger met nootdruft sonderling met meel wel voorsien.

Int leger voor Grol den 5 Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Herteveldt, J. Brouchoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, P. de Roovre, H. van Eck

Naschrift: Deses is door een expressen affgeveerdicht.

Post date: Soo versouck sijn Ex^{cie} dat Uwe Ho. Mo. gelieven ordre te stellen dat hier int leger noch mogen gesonden werden 25.000 pond polver, also het magasijn niet al te wel voorsien en is.

Resolutie Raad van State d.d. donderdag 5 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.102.

Brieven gecomen vande gecommitteerden in 't legher van de 2° deses, houdende in effect dat de approches nu tot aen de contrescarpe gebracht sijn ende hopen binnen vier lange dagen een goet succes.

Resolutie Raad van State d.d. vrijdag 6 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.126.

Brieven soo vande gecommitteerden in 't legher als particulierlick van die te Zutphen ende anderen vande 3° ende 5° deses, houdende dat onse wercken voor Groll nu op de gracht gebrocht sijn. Dat Sijn Ex^{cie} de beschietinge ontboden heeft om met geweld over de gracht te comen, dat nieuwe batterijen tot dijen eijnde naeder gestelt sijn. Ende dat al begot is de mortiers ende vuerwercken te gebruijcken.

Brief van de gedeputeerden uit Zutphen aan de Staten Generaal d.d. 6 augustus 1627. Ontv. 9 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben nu int leger gesonden alle het meel, dat tot Amsterdam was doen opcopen, met noch het meel van thien lasten rogge tot Aernhem bij ons gecofft ende doen maelen, als oick vijftich duisent ponden goede kесе tot Deventer gecofft ende oick, van tijde tot tijde een goede quantiteit broots hier tot Deventer, Aernhem ende Doesborch doen backen, ende nae het leger seinden. Daerenboven is oick bij de soetelaers uijt de schepen alhier voir ende naer vele biers met allerhande toespijse nae het leger gebracht, deels de Berckel op met schuitjens tot Borculo toe, ende een deel to wagen, daer toe wij hun in bejide wegen, behulplick sijn geweest. So vele doenlick oick hefft Sijn Ex^{cie} doen halen een goede quantiteit van materialen tot d'approches ende gallerien dienende, als oick amunitien van oirloge ende allerlei behoufften welckes alles in het leger is aengecomen. Daer beneffens hebben wij van hier derwaerts gesonden aen gelde vierthien duisent guldens van Utrecht, twee ende vijftich duisent seven hondert gulden uijt Vrieslant ende Stadt ende Lande gecomen wesende, met noch twaelf duisent guldens van de twintich duisent gulden die U. Ho. Mo. laestmael bij Jan Ericxen believen hefft to seijnden, behoudende de resterende acht duisent guldens met de quote van Overijssel inde eerste III^C M £ tot de legers lasten geconsenteert, tot betalinge vande rogge, broot ende kees, hier tot Aernhem, Deventer ende Doesborch opgecofft, so dat men me ordeelt, onse leger met vivres ende andere voirraet van oirloge, voir een gerumen tijt versien to wesen indien de vijant compt, sonder welckers compste deselve voirraet van vivres niet aengetastet sal worden, maer sal het eerste gebreck van gelt hebben, waeromme U. Ho. Mo. in tijts gelieven wil goede ende prompte ordre te geven ten eijnde een goede summe van penningen weder herwaerts aengesonden mogen worden. Wij hebben volijverich weder geschreven aende provintien van Utrecht ende Vrieslant, ten eijnde deselve gelieven wilde de resten van haer Ho. Mo. quoten respectie inde voirl. eerste III^C M £ opt spoedichste to fumeren, (wesende de voirl. reste van Utrecht ongeveer negen en van Vrieslant wat meer als sesthien duisent guldens) hebben oick wel andtwoordt dat deselve provintien haer willen beneerstigen ende esvertueeren so vele doenlick, sorgen evenwel dat het wat soude mogen verwijlen, eer deselve penningen van daer aencomen. Gisteren sijn hier doir gemarcheert de colonel Varick met vijff comp^{ien} nae het leger ende de lieutenant colonel de Bije met oick vijff comp^{ien} van Pinsens regiment nae Lochum toe om aldaer to logeeren ende voir de poorten aldaer halve manen op te werpen, oick sijn huijden nae Lochum gevolgt de comp^{ien} van Reijner van Goltstein ende N. Middachten van Iseloort tot Hattum toe op de redouten gelegen hebbende, ende wij hebben nae Lochum voirl. toegesonden, doir ordre van Sijn Ex^{cie} drie duisent pont polver met oick so vele loot ende lonten, to weten drie duisent pont van elcx, als oick seven duisent ponden broots. Oick hefft Sijn Ex^{cie} ons geschreven, dat den vijant over Rijns is ende dat hij schijnt van mienonge to wesen sich mejster to maecken van Lochum oft Deutecom, oft wellicht van bejide, ende meer onliggende plaetskens, mienende doir dien onse leger de vivres aff to snijden, komen oick advisen dat de vijant voirl. al aent marcheren, ende omtrent Wesel wesen soude, dan hopen dat hie doir Godts genade niets sal connen uijtrichten, also onse leger met vivres wel versien is. Sijn Ex^{cie} hefft de gallerijen over de grafften van Grolle bestedet voir 3000 gulden ende daeren boven aenden eersten, die d'selve sal passeren, beloofft to vereeren 300 gulden met d'welcke desen aenstaenden nacht begonnen sal worden.

Uuijt Sutphen den 6 Augusti 1627.

H. van Essen, S. van Haersolte, G. Schaffer.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State d.d. 6 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Tsedert onse leste is sijn Ex^{tie} mit alle drij de approchen soo veer gecomen tot de doorsnydinghe op de grachten, en met noch een andere linie soo ver gelopen dat men het water nu sall connen aftappen. De wercken buijten die Sijn Ex^{tie} meest in becommert is, sijn in defensie. De vyant is over de Lip voorgisteren getrocken. Heeft sijn volck gemonstert ende een maent solts gegeven. Men seijt van inde vijftich compagnien peerden, ende thien of elf duisent man te voet heeft desen nacht gelogeert tot Borken. Off nu bij ons comen sall, of dat den wech naer Linghen of een ander wech sall nemen sullen nu haest sien. De colonel Varick mit sijn volck is tot Zutphen. De Lieut^{nt} Colonel de By mett vijf compagnien binnen Lochum, ende is aende stedekens Lochum, Borkelo ende Duetekom gelast alle haer provisien te brenghen in 't leger, off in onse steden op de IJssel. Onse ruijterie is tegenwoordich binnen het retrenchement gelogeert. Wij worden hier seer aengelopen vande ongerepartieerde infanterie ende cavallerie alsoo dat wij hier mede U. Ed. Mo. seer dienstlick versoecken alle moghelycke devoiren te willen doen bij haere Ho. Mo. ende bij de provintien dat volgens de resolutie genomen eer wij uijt den Hage sijn vertrocken de penninghen promptelick moghen worden geforniert ende hier gesonden, want dit geen uijststel en can lijden om veel incommoditeijten voor te komen, als U. Ed. Mo. naer haer eijgen wijsheijt tselve connen oordelen. 'T sall hier all wat langer aenlopen als wij vermeijnt hadden, dan nu wij hier sijn moeten wij daer mit voort.

Int leger voor Groll desen VI^{en} Aug^{ti} 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 6 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 371, 372.

U. Ed. hebben ontwijvelick die geruchten van des vijandts marcheren (vernomen); het is seecker, dat hi is gisteren over Rhijn en dLippe geweest; sommighe segghen met 12000 man toe voet en dat daerbij solden comen noch 3000 en sevenendeveertich compagnien paerden, waarbij noch dri andere solden comen. Dus comen geruchten, dat hi weeder opwerts naer Borken sol gekeert sijn. In onse leegher is, Godt sij lof, seer goede ordre; sijne Excell., alle officieren en soldaten wel gemoet, soodat hi, ten ware Godt ons merkelicken wilde straffen, op onse leeger, soo hi daerop aencompt, niet en sal uytrichten. Die vivres ons af toe snijden sol hi connen tentiren, oock dconvoien beswarlicker maecken, maer soo vool ist, dat dprovisien in 't leegher alreede soo vool sijn, dat sij sich een maent sullen connen behelpen, al creeghen sij niet meer daerin. Daerenbooven soo is dlieutenant-colonel dBije met vijf compagnien gisteren volgens naerder ordre binnen Lochum getrocken, dwelcke wij deesen dach Middachten ende Golstein hebben naerder gesonden. Die spillen doet men ooveral uyt die molens nemen ende die provisien uyt Docom, Borculoo en andere plaetsen wechvooren. Dvijant sol bij sich hebben 4 halve cartouwen, twee virendelen en vijftien draickskens. Deese nacht sullen die galerien in die grachten gemaickt worden, die besteedet sijn voor driduisent guldens; daerenboven heeft sijne Excell. beloofd deerste en meest geavanceerde tvereeren met drihondert guldens. Sij schieten van binnen niet soo meer als sij voor deesen gedaen hadden. Men wil segghen, dat Dulleken² sol gequetst sijn, doch is gheen seeckerheit. Den colonel Pinsen met sijne trouppen holden wij bij ons tot verseeckeringhe van dIssel ende die steeden daerop geleegeen.

Uyt Zutphen den 6^e Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 7 augustus 1627. Ontv. 12 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij en hebben van 't vertreck van desen bode dije den ... .. afsent nijet gewaerschout geweest tot op het moment van sijn vertreck. Sullen daerom Uwe Ho. Mo. nijet meer connen seggen dan dat de galerien dije inde Engelsche aproches voir 2000 ende inde Fransche voir 2500 gulden aenbesteet sijn, ... gemaect ... ende het laatste, langste gebint van dijen desen nacht gestelt is in de voerschr. Franschen approches tot inde gracht. Sijn Exc^{cie} heeft een premium gestelt den genen dije de galerie voor woensdachavont eerst sal overgebracht hebben. Den viant dije desen nacht to Statloo ende tusschen deselve ende Vreeden gelogeert ende 23 comp^{en} peerden opde advenuen op den wacht gehad heeft meent men dat recht herwaerts aen compt, hoewel noch andere coursen soude connen nemen. Sijn Exc^{cie} heeft eenige comp^{en} peerden uijtgesonden om daerop acht te nemen, ende soo doenlijck hem afbreucke te doen, het welk sterck gehouden inde vijftich comp^{en} peerden ende 133 comp^{en} te voet. De vordere debvoiren dije men hier doet geschieden om van buijten wel versekert te zijn, ende tot acceleratie vande galerien daertoe gearbeijt wert om 'twater af te tappen ontrent een sluijsken want andertsins in soo grooten diepten van dertijen voeten de vordere gebinten nijet wel en connen gestelt werden. Daer wert nu bij dage rijns ende eerde gestadich in geworpen.

Wij verlangen met groter .... naer antwoorde ende gelt voor de ongerepatieerde comp^{en} van Candale .. ende tot de wercken dye excessive hooch loopen.

Int leger voer Grol den 7 Augusti 1627 in grooten haesten.

H. Randwijk, G. Hertvelt, J. Brouhoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, P. de Roovre.

Resolutie Raad van State d.d. zondag 8 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.127.

Brieven van Sijn Exc^{cie} ende de gecommiteerden in 't legher soo aende Staten Generael als desen Raedt vande 6^e deses houdende dat men alle 3 de approches tot de doorsnijdinghe op de grachten van Groll gecomen is ende met noch een ander linie soo verre gelooopen dat men het water nu sal cunnen aftappen, dat de wercken buijten, die Sijn Exc^{cie} meest becommert was, nu in defensie sijn. Dat de vijandt den 4^e over de Lippe getrocken is ende sterck is ontrent inde 50 comp^{nien} peerden ende thien of 11.000 man te voet. Dat hij dijen nacht gelogeert heeft te Borken. Dat de colonnel Varick met sijn volck tot Zutphen is. De lieutenant colonnel de Bie met 5 comp^{nien} binnen Lochem ende dat het seer noodich sijn sal ordre te stellen op het retrenchement van den hertoch van Caudale, sonderlingh bij dese gelegentheijt dat de vijandt soo nae bij is ende men niet weet oft hij aencommen sal oft wat wech hij nemen sal.

---

² Matthijs van Dulcken was de bevelhebber in Grol.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 8 augustus. Ontv. 12 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Gisteravond hebben wij wel ontfangen uwer Ho. Mo. brieven van den 5^e deses met die van Zeelandt daarbij gevoecht, ende daer bij verstaen t'gene deselve mentioneren van 'dvijandts vergaderinge in Brabant, als mede van eenige comp^{en} van reserve na de quartieren van Zeelandt te seynden, omme tegens d' vijandts voornemen te connen opposeren.

Wij gelooven wel dat de vijandt noch eenige cleijne vergaderinge aldaer can maecken, maer nijet dien bastant is om eenige plaetse bij belegeringe aen te tasten, ofte ijewes groots te exploicteren.

Omme niettemin den vijandt 'thoof te connen bieden, indien hij daer ergents ijewes had willen attenteren hadden wij gedestineert 2 troupen, d'eene onder den coronnel Pinssen ende d'ander onder Varick. Maer alsoo de vijandt alle sijne macht heeft 'tsamen geruckt ende daermede op gisteren gecomen is tot bij dit leger, versien met groote provisie van meel, geschut, ende ammonitie van oorloge, oock ander gereedschap, omme een notabel effort te doen tot secours van dese plaetse. Soo meijnen wij genoechaem oorsaecke gehadt te hebben de voorsz. troupen herwaerts te ontbieden te weten Varick in dit leger, ende Pinssen tot verseeckeringe vanden IJsselstroom, ende de steden daer aen gelegen.

Edoch ingevalle noch evenwel de vijandt mocht comen te poogen eenich exploit in 'twerck te stellen inde quartieren van derwaerts over, te weten Bergen, Steenberghe ofte het Landt van der Tholen, soo conden altijd in sulcken haestigen nootd vijer ofte vijff hondert man gelicht werden uijt de garnisoenen van Vlaenderen ende andere na dat de vijandt hem alsdan in 'teen ofte ander quartier soude laten vinden. Daermede wij vertrouwen dat men sijn deseing genoechaem sal connen breecken, nade macht die hij aldaer can hebben. Ondertusschen houden wij ons gereet tegens 'tgeene de vijandt op ons sal willen voornemen, sijnde de buijtenwercken in defensie ende de galerijen inde stadsgrachten begost.

Uijt het leger voor Grol den 8^{en} Augusti anno 1627.

Henry de Nassau

Naschrift: Wij achten de steden allomme tamelick versien tegens surprinse. Doch bij aldien de vijandt sich aldaer ergens verstercken mochte met eenige troupen uijt 's vijandts leger alhier sijnde; in sulcken gevalle connen wij ..tijt eene goede partije volcks affsenden vande troupen vanden coronnel Pynssen. Hebben oock aenden Gouverneur Houthain geschreven, dat hij ingevalle van nootd ende op't begeeren van mijnen heeren de Staten van Zeelandt sich met vijer ofte 500 man uijtte garnisoenen van Vlaenderen sall hebben te vervougen ter plaetse daer den dienst van den lande des alsdan sall commen te vereijschen.

Resolutie Raad van State d.d. maandag 9 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.129.

De commis van der Dussen is gelast nae 't legher te seijnden de 20.000 pond polver die hij seght noch in voorraet te hebben. De heeren van Hollant hebben hem geseht nu gheen polver te hebben, maer te verwachten.

Brief van de gedeputeerden uit Zutphen aan de Staten Generaal d.d. 9 augustus 1627. Ontv. 12 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Also wij voir drie dagen g'advertteert worden, so van Sijn Ex^{cie} als elders, dat de vijant over den Rijn ende de Lippe met sijn leger al was, ende welicht sijnen cours nae onse leger solde comen to nemen, hebben wij om de soetelaers to accommoderen ende sij hunne whaeren, die sij hier hadden, in allerijl int leger mochten brengen omtrent hondert twintich ofte dertich wagens bijeen gekregen, ende d'selve gerepartieert, om daerop hun speck, kaes, botter, harinck ende andere eetwaren to laden, die, Godt sij loff, eergister avont alle in het leger gecomen sijn. Wij hadden hun oock, neffens de aecken, die sij selfs wisten to krijgen, eenige lantsaecken bijgesett, so dat sij tusschen de veertich aecken waren, ende convoij daer bij gedaen om inde voorsz. aecken hunne bieren to doen die denselven dach mede van hier de Berkel op sijn gevahren, ende als gisteravond toe Borculo solden wesen, van waer sij met wagens ende convoij verseeckert, d'geseijde bieren voorts int leger solden brengen. Van hunne overcomste hebben wij noch gheen seeckerheijt. Sijne Ex^{cie} advertteert ons met sijne brieven vanden 8^e deses, als dat de vijant, met sijn leger op eergisteren van bij Suitlo was comen to marcheren, tot ongeveer een mijl nae bij Vreden, sonder datt Sijn Ex^{cie} gisteren morgen noch enich advis hadde ontfangen, off ende hoe wijt hij doen was voortgetrocken, ende wat wech hij was nemende, die sij ons, die zedert uijt het leger vanden vijant comen, referieren, dat hij dese verleden nacht tot Reckom bij Eijbergen solde logeren, so dat hij daer naer bij onse leger is, ende oock van daer sijnen cours ligt solde connen setten naer Holten, ende so voort nae d'Issel aen. Waerom wij mett colonel Pinsen hier bij ons sijnde, goet gevonden hebben, desen morgen den sergant major Brederode, van hier d'Issel hen aff op Deventer met ses comp^{en} soldaten to seinden, ende daer to laeten blijven tot onse naerder aenschrijvonge, also wij mienen, dat hij daer sijnde, op d' verseckeringe vande Isselcant, also wel can letten als hier, ende daer en boven de stadt van Deventer helpen bewaren, ende daer de vijant naer het retrenchement buijten Swol sol willen gaen, oock to eerder daer solde connen sijn, om t'selve to verseeckeren. Hebben oock binnen Doesborch gesonden vijff comp^{en} ende den cap^{em} Jochum van Goltstein naer de Graef om aldaer in sijn provisionele commendement to continueeren, ende ons van tijt tott tijt met goede advisen te dienen.

Wij verhopen oick dat Uwe Ho. Mo. so op de brieven van onse mede-gecommitteerden bij Sijne Ex^{cie} int leger sijnde, als mede op de onse, de ordre sullen hebben gegeven, dat de resterende pennongen der provintien, tot de legerlasten gedestineert, metten eersten herwaerts mogen worden gesonden.

Uuijt Sutphen den 9 Augusti 1627.

H. van Essen, S. van Haersolte, G. Schaffer.

Naschrift: De provintie van Overijssel hefft hunne quote inde iiiij^cM £ tauxe legerlasten voldaan, als mede aenden commis Leeuwen de quote voirde ongerepartieerden.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 9 augustus. Ontv. 13 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

(deze brief handelt in zijn geheel over zaken die niet direct de belegering van Grol aangaan. Hieronder is slechts het deel van het naschrift opgenomen dat over Grol handelt.)

Uijt het leger voor Grol den 9 Augusti 1627.

Henry de Nassau.

Naschrift: Gisteravond is de vijant met sijn leger sterck 150 comp^{en} te voet ende 55 te peert, ende van artillerie, ammunitie van oorloge, vivres ende andere behouften well versien, commen logeren beneden Vreden omtrent Reecken eene ure van hier, alwaer hij desen dach heeft stil gelegen. Wat hij nu vorder tenteren ende attenteren sal, moeten wij verwachten, ondertusschen all voortgaende met de galerijen, ende doende wat tot bevordering van ons voornemen eenichsins kan dienen.

Desen avent ofte morgen commen noch 600 man bij 's vijants leger.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 9 augustus 1627. Ontv. 13 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Des viants leger onder 't bevel van Graeff Heijndrick vanden Bergh, is nu gecomen tusschen Vreden ende Eijbergen ontrent een mijle weechs van hier. Sijn Ex^{cie} sulcx gisteren verstaen hebbende heeft goet geacht met de meeste ruijteren, ende met ontrent een derdendeel vant voetvolck sich te begeven ende den nacht over te blijven ter plaesten daer des viants aencompst meest verwacht wort, dan is niet vernomen ende alle stil geweest, hoopende dat met Godts hulpe desen leger weijnich schade sal toegevoucht werden. Collonnel Varick is met vijff comp^{en} hier gecomen ende vijff comp^{en} sijn binnen Lochem tot besettinge gebleven. Collonnel Pinsen is tusschen die Graeff ende hier met sijne bij hebbende comp^{en} noch onderwegen. Tegen dese stadt sijn twee gallerijen aengevangen ende ontrent een vierde paert vande grafte gepasseert, de ingenieurs ende aennemers werden tot bevordering vande selve seer vermaent, de deursteeckinge vande statsgrachten is nu mede gedaen, ende salt water seer verminderen, nochtans, is te vermoeden dat den Gouverneur ende garnisoen in hoope van ontset sijnde, niet dan deur den uutersten noot sich tot apointement sullen begeven. Op onse voorgaende brieven sonderling die betalinge der ongerepartieerde comp^{en} ende die resterende legerlasten belangende hebben wij noch geen antwoord, veel min die effecte becomeen, daerom wij nochmaels Uwe Ho. Mo. dienstelijck versoucken, die besorchde swaricheijden met spoedige oversendingen der selver penningen te willen voorkomen. Int leger voor Grol den IX Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertvelt, J. Brouchoven, G. Vosberghen, H. van Eck, P. de Roovre.

Post date: Sijn Ex^{cie} is den voorleden nacht wederom met het selve volck, waermede hij den eersten nacht is op geweest ter plaetsen daer des viants aencompste meest verwacht wort, geweest, maer heeft niet vernomen ende is alleen in stilte geweest.

De leste advisen melden dat den viant wederom met sijn leger een halve ure gaens is getireert ende leijt binnen de lantweer van Vreden in een buerschap genaempt Gaxel.

Brief van de Staten Generaal aan de gedeputeerden in het leger d.d. 10 augustus.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Bij ons gedelibereert sijnde U. L. missive vanden 3 deses bij de welcke versocht wort onse naerder aenschrijving aen Sijn Ex^{cie}, ten einde bij de selve geprocedeert mochte werden tot het vergeven van de plaetzen der absente officieren hebben wij naer resumptie van de resolutie daerop voor desen genomen, goet gevonden bij deselve resolutie te persisteren, ende hebben over sulcx aen Sijn Ex^{cie} dese bijgaende geschreven, die U. L. sullen connen behandigen, dienende omme tot het effect van de selve resolutie te comen gelijk U. L. uijt de bijgaende copie sullen connen sien, sendende mede hierneven de voorsz. resolutie oft deselve misschien niet bij de hant mochten wesen. Voorts also den Raedt van State ons heeft doen communiceren een missive van haer geschreven bij den commissaris Rensten, daerinne onder andere geadviseert wert vande groote menichte der overlopers die te Rees ende inde plaetze aldaer souden sijn, gelijk U. L. uijt het bijgaende extract connen sien, vinden wij goet dat U. L. met Sijn Ex^{cie} t'selve communiceren ten einde daerop naer behooren gelet ende sulcx gedisponeert mach werden t'sij dat eenige derselver onder ander comp^{en} gesteken werden oft andersins, als den dienst vanden lande sal comen te vereischen.

Acte den 10 augusti 1627.

Brief van de Staten Generaal aan Frederik Hendrik d.d. 10 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hadden niet anders verwacht als datte absente officiers in dienste deser landen wesende ende hun van huere comp^{en} een tijt lanck geabsenteert hebbende, hun voor langes wederom souden hebben ingestelt ende huere dienst ende plaetz waergenomen gelyck sulcx behoort ende huere schuldige plicht was vereischende sonderlinge dewijl sij daertoe genoehsaem vermaent ende met waerschouwinge van huere plaetzen en anderen, en ons van huer uijtbliven geconferreert te worden geadverteert sijn geweest. Maer derwijl wij sien dat eenige tot noch toe niet en sijn wederom gecomen selffs niet in dese tegenwoordige constitutie daer elck een sijn ijver ende genegentheit ten dienste vanden lande ende affbreuck vanden viant behoort te toonen. Ende wij ten hoochsten nodich vinden dat in de tegenwoordige constitutie de comp^{en} met bequaeme officiers die actuelen dienst connen doen werden bestelt. Is ons versoeck dat Uwe Ex^{cie} gelieve hierinne te versien ende in conformiteit van onse voorgaende resolutie sulcx te disponeren dat in de plaetze van de absenten andere bequaeme officiers werden gestelt op dat den dienst vanden lande naer behooren mach worden waergenomen.
Acte den 10 aug. 1627.

Resolutie Raad van State d.d. dinsdag 10 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.132.

Eenen post sonder brieven uijthen legher gecomen ende binnen ontboden sijnde, weet te seggen dat vrijdagh 's nachts getracht sijnde onse galerijen over de grachten van Groll te brengen deselve van het geschut vande vijandt uijt de faussebraijen heel schadeloos geschoten sijn.
Eenen particulieren brieff vande 7^{en} deses aenden Raedt gecommuniceert houdende in effect dat Graeff Hendrick vanden Bergh met sijn legher seer nae bij het onse gecomen is met geschut en oock granaden doch weynich vivres ende met intentie, soo sij selffs wel verluijden laten van eenen aanval op onse retrenchementen te doen.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State d.d. 11 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Tsedert onse leste is den vijant voor drie daeghen comen logeren rontsom Vreden een uur van het quartier van Sijn Gen. Graef Ernst, heeft tot noch toe niet geattenteert als gisteren voor den middach met twee troupen peerden sich verthoont dicht bij onse retrenchementen ontrent het voorsz. quartier.
Sijn Ex^{tie} doet alle nachten met veel compagnien waecken soo te peerd als te voet, en sijn onse wercken nu soo versekert, dat ons mit geweld niet sal connen aentasten tot sijn advantage. Den roep gaet dat noch meer volckx verwacht. De galerijen gaen langsaem voort, overmits het continuel schieten vanden vijant mit canon, de diepte vande gracht, die maer tusschen twee ende drie voeten is afgelaeten, ende oock mede dat het ons volck ongewoon is ende weynich sijn die het verstaen of bij de handt hebben gehad, hoewel der geen gelt aen en wert gespaert. Doch verhoppen niet te min dat het mit Godts hulpe haest een einde sal hebben. Willen U. Ed. Mo. oock noch indachtich maecken en versoecken alle devoiren te willen aanwenden om gelt voor de ongerepartieerde ruijteren en soldaten.

Uijt 't leger voor Grol desen XI^{en} Aug^{ti} 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 11 augustus 1627. Ontv. 14 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij mogen niet onderlaten dagelijcx te berichten van tgene hier besonders voorvalt, hoe wel wij deur den corten tijt weynich hebben schrijvens weerdich. Des viants leger heeft nu drij nachten bij Vreden gelegen sonder meer te naerderen, als alleen dat gisteren eenige ruterie van wijden sich op de heijde verthoont heeft, om een gedeelte van dese belegeringh, soo 't schijnt, te besichtigen. Twee gallerien werden tegen de stadt deur die graften gebrocht, die ten deel met schieten beschadicht, wederom verbeterd ende ten besten om te volbrengen benersticht werden. Niet minder sorge ende arbeit gebruijcken Sijn Ex^{cie} ende sijn Gen. Graeff Ernst int bewaren ende verseeckeren deses legers tegen t'gewelt van buijten.

Wij blijven noch in groot verlangen van Uwe Ho. Mo. antwoord ende in gebreck van gelt. Opt importuijn anhouden des hertochs van Candales ende sijner officieren sijn wij benodicht geweest aen eenigen seer behouftigen gelt te verstrecken, ende werden dagelijcx om meer versocht, daerinne wij nochtans niet connen treden, gelijk Uwe Ho. Mo. mede kennelijck is, dat de selve comp^{en} neffens andere tot laste vande generaliteijt staende, langer heure betalinge sonder grooten ondiens niet connen missen. De besluitinge deses legers met veel groote ongelooffelijcken wercken boven tgene noch dagelijcx gemaect wordt, ende den noot voorder vereijschen sal, belooft seer hooch. Doch werden de legerlasten deur distantie vande rivieren meer als gewoonelijck vergroot, soo dat Uwe Ho. Mo. nae der selver hooge discretie connen oordeelen, hoe noedich tot beijde de voorn. saecken sij, sonder uutstel penningen herwert te seijnden.

Int leger voor Grol den XI^{en} Augusti 1627.

H. Randwijck, G. Hertevelt, J. Brouhoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, H. van Eck, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerde H. van Eck aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 12 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 372.

Sedert mijnen laetsten sijn onse gallerien in de graffte soo verre geavanciert, dat men in de Fransche aproches tot up 14 off 15 voeten nae dieselve gepassiert is, daervan se van daege 't meeste gedeelte verhoopen over te komen. In de Engelsche gallerie sijn se ombtrent middenweech van 't water. Graeff Henrick van den Berge is den lesten, olde stijls, met eenige ruiterie voor 't quartier van graeff Ernest gewest ende gisteren ombtrent den middach wederomb met drie kleine stucken geschuts, d'welke hie twiemael hefft doen lossen, van soo verre datt op etlijke hondert passen het retrenchiement niet hefft kunnen affreiken, sulx dat men meint, datt met die ses schoeten een signael an de belegerde hefft gegeven, alsoo men uth sijne en sins secretarij geintercipierde brieven verstaet, dat noch 2000 man uth den Pals affwachtet, sijnde Luca Cairo eergisteren met 2 compagnien te peerde ende 5 to voete van Lingen bij hem gekoomen. Sijn secretaris stelt an eenen raetsheer Ruis het secours bijkans buiten hope, vermits wij all to sterck begraven. Watt verder bij der hant neemen wert, sall ick met te naesten adviseren.

Uth het Leger vor Groll desen 12 Augusti 1627.

H. van Eck.

Resolutie Raad van State d.d. vrijdag 13 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.140.

Brieven van Sijn Ex^{cie} ende de gecommiteerden in 't legher van 9^{en} deses aenden Raedt gecommuniceert, houdende in effect dat de vijandt met 150 comp^{nien} voetvolckx ende 50 comp^{nien} peerden gecomen is tusschen Vreden ende Eijberghen ontrent een mijl van ons leger van vivres ende ammunitien wel versien. Dat Sijn Ex^{cie} eenen heelen nacht met de ruijterije geweest is daer de vijandt best aencomen can. Doch dat alles stil geweest is. Dat de 2 galerijen een vierde part in de gracht van Groll sijn ende gevordert worden soo veel doenlick.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State, d.d. 14 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Tsedert onse leste is de vijant versterckt mit twee compagn^{en} peerden en vijf comp^{ien} te voet tot Lingen, ende verwacht noch meer volx uijt Duijtslant enden vanden Heere van Anholt soo geseijt wort. Sijn Ex^{tie} heeft den colonel Pinsen hier ontboden met seshien comp^{ien} die oock alhier sijn gearriveert sijnde de andere compagnien soo bij hem hadde verdeijlt inde steden op de IJssel. Den vijant heeft tot noch toe niet geattenteert, liggende noch in 't selve quartier van Vreden laetende daer backen en vrouwen becómende groote assistentie van vivres uijt het Sticht van Munster. Onse galerijen gaen langsaem voort door het menichfuldich schieten van 't canon des vijants. Onse wercken rontsom werden van dach tot dach meerder versterckt.

Uijt 't leger voor Grol desen XIII^{en} Aug^{ti} 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal, d.d. 14 augustus 1627. Ontv. 18 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Des viants leger leijt noch stil bij Vreden, sonder ijetwes tot ontsiet der belegerden ondernomen te hebben, is middelerijt met eenich volck versterct, dat selve is hier mede geschiet, sijnde nu in al over 190 comp^{en} voetvolck, behalven de ruterie. Vande drij aengevangenen gallerien sal de eene onses bedunckens in twee off drij dagen aen des stats wallen connen gebracht werden, daertegens die van binnen nochtans sonderling uute faucebreijen alderhande middel van verhinderung gebruijcken. Uwe Ho. Mo. gedane devoiren tot betalinge der legerlasten, ende vande ongerepartieerde comp^{en} hebben wij int particulier verstaen. Wij sullen dat selve gelt in gevolch van onse voorige brieven met eerste gelegentheijt verwachten, vresende nochtans dat het niet tijdelijck genouch over bestelt sal werden, dat welcke tot groote ondiens soude strecken.

Int leger voor Grol den 14^e Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertevelt, J. Brouhoven, G. Vosberghen, R. Huyghens, H. van Eck, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.15 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 372, 373.

Gisteren morghen heeft die vijandt met twaifl trouppen paerden zich tot Nede en Eyberghen vertoont, doch is niet naerder gecomen; doch gisteren op den naermiddach hebben sij gantsch Eyberghen uytgeplondert, kisten en casten opgeslaghen, gelijk mij relateert eene, die verleeden nacht tot twaifl uyren noch tot Eyberghen is geweest. Die dus van Lochum comen, refereren, dat dvijandt met seven compagnien peerden aen deese sijdt van den Berckel sol sijn en sijnen wech op Haixberghen nemen. Gisteren en eergisteren nacht heeft dvijant uyt den

toorn tot Grol seer geviert, hebben oock twee ruiters door onse leegher aen G. Henrick gesonden. Sij doen groote vlijdt om onse approches theletten en dgalerien toe bescadighen. Sij hebben eerghisteren dFransche galerie seer in stucken gescooten, doch gisteren was alles gerepareert, soodat men hoopt, dat die deese nacht in die faulssbraien sal sijn, en dat men met die twee andere gallerien ten lancsten in dri oft vir daghen oock soo wijdt toe comen, alhoewel daarvan niet seeckers is toe gissen, alsoo een ongeluckighe scoot licht een dach oft twee retardements gevet. Die onse hebben gisteren het stuck, dair sij tot noch toe die meeste scade uyt die faulssbraien mede deden, reddeloos gescooten.

Deesen dach hebben wij een swair convoi soo van broodt als van ammunitien van oorloghe weeder derwärts gesonden, morghen gaen oock van 't legher een mortier met andere granaden. Die op nieuws geintercipieerde briven melden, alsdat men resolutie hadde genoomen met een vligendt leegher van 5000 man op het onse sol aenvallen en dat die rest van hun legher daerop sol volghen en dvorighe securiren. Doch alsoo die Spaniards dvoortocht begheerden, die hun dgrave van den Berghen oock geerne hadde gegeven en die olde regimenten soo van Baglioni als andere hun tselve niet en wilden toestaen, is het weghe djalousien achtergebleeven.

Uyt Zutphen den 15 Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 16 augustus 1627. Ontv. 19 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Uwe Ho. Mo. missiven vande 10 ende 11 deses met bijgevouchde stucken, sijn ons gisteren wel verhantrijckt ende wij hebben den inhoud nae Uwe Ho. Mo. begeren gecommuniceert met Sijn Ex^{cie}, de welcke aengaende dat vergeven vande plaetsen der affwesende crijchsofficieren, heeft aengenomen die lijste der selver te doen vobringen, om met behoorelijcke kennisse Uwe Ho. Mo. resolutie te volbrengen.

Opt schrijven des Coninx van Denemarck, als oock der stadt Bruijnswijck bedunct ons nevens Sijn Ex^{cie}, dat des viants leger is gisteren soo wij bericht werden met 1800 man uut den Palts den Rhijn affgecomen sijnde versterckt, daerop deur die selve dat gerucht gestroeijt, ende hier met verscheijden tijdingen gewaerschout is, dat sij op wech waren om een groot convoej naer Coesvelt off Wesel te doen, tot overbrenging van alderhande nootdruft, dan onder desen schijn opgebroocken ende voortgetrocken sijnde, hebben des avonts voor elff uren een hoornwerck aen het quartier van Sijne Gen: Graeff Ernst Casimir met geweld aengetast, doch bevindende dat selve aldaer met hooge borstweeren en stormpalen, oock met behoorelijcke besettinge versekert, hebben geen groot vervolg gedaen, maer sijn met verlies van weijnich volck geretireert, nae dat sij eenige stormpalen uuygetrocken off affgehouden ende vergeeffs over te comen versocht hadden, nemende den dusteren nacht tot voordeel, om met minder perijckel wederom te keeren. Vande onse sijn 7 man dootgebleven, ende men hout het daer voor, dat ingeval den viant dat voorsz. hoornwerck in becomen had, hij nochtans daerin geheel geslagen ende verlooren soude sijn geweest. An des Admirael's van Hollant ende collonnel Pinsens quartier is oock alarm gemaect ende geschoten, dan eigentlijck geen viant gesien geweest. Die vande Stadt hebben mede getracht den alarm te vermeeren, doch schijnt dese saecke met weijnich apparentie van goet succes vande viant ondernomen te sijn. De gallerien werden deur middel vande faucebreijen vande belegerden noch seer beschadicht, hoopen nochtans in corte dagen hier van een goede uutcompste ende sullen niet laten Uwe Ho. Mo. dagelijcx te adviseren. D'heeren Schagen ende Ounema sijn gisteren hier aengecomen als oock 30.000 £ tot de legerlasten, ende de quote van Utrecht ende Overijssel voorde ongerepartieerde comp^{en} hoopende dat d'andere provintien daertoe mede eerstdaechs heure quote sullen senden, gelijk de noot ende reden is vereijshende.

Int leger voor Grol den 16 Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertvelt, H. van Eck, J. Venema, J. Brouhoven, R. Huyghens, J. Schaghen, P. de Roovre.

Naschrift: Ho. Mo. heeren belangende de quote van Utrecht en Overijssel voorde ongerepartieerde comp^{en} vinden wij goet hier in desen noot aende commis de Jong te doen behandigen, om met ordre aende meest behouftige eenige leeningen uut te reijcken. Versouckende dat Uwe Ho. Mo. de quote vande andere provintien gelieven te doen bestellen in handen vande solliciteurs vande selve comp^{en}.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State, zonder datum (waarschijnlijk 15 augustus 1627). ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Op gisteren heeft Sijn Ex^{tie} advys becomen dat den viant sijn leger versterct heeft met 1800 man, die hij den Rijn aff over Wesel becomen heeft, ende dat hij de here van Anhoult met eenige troupen noch is verwachtende.

Den viant heeft gisteren avont met swaer gecommandeert volck een prouwe gedaen ontrent XI uijren, om seeker groot hoornwerck, dat buijten ende aen tquartier van Sijne Gen. Graeff Ernst gemaect is te vermeesteren, hebbende tselve hoornwerck versocht de stormpalen aff te nemen, eenige vertrocken, weijnighe uijtgetrocken, ende eenige met bijlen aen stucken gehouden. Dan vindende goede resistentie, is doch met verlies van weijnich volck geretireert. D'onse hebben seven man verlooren. Sijn eenige gevangen van des viants volck becomen, die seggen dat se alle gecommandeert volck sijn geweest eenige gevangen seggen thyen man uijt elcen comp^e andere seggen twaelf. Seggen oock datter noch een andere troupe was, om bij aldyen desen aenslach hen geluckt hadt, op een ander mede een prouwe soude gedaen hebben sonder dat sij weten te seggen op wat plaets.

Den voorleden nacht hebben die vande stadt mettet schijeten in de galerie int fransche quartier eenige schade gedaen, daer men vast mede besich is om tselve te repareren. De galerijen int engelse als in Graeff Ernst quartier sijn heel wel gevordert soo dat wij hoopen, Godt ons eerlange victorie sal verlenen, ende hebbende niet anders te schrijven.

Uijt 't leger voor Grol (zonder datum).

R. Huyghens, P. de Roovre

Brief van gedeputeerde R. Huyghens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 16 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 373, 374.

Voorleden nacht tusschen elf ende twaelf uuren heeft de vijant een aenval gedaen op seecker hoornwerck buyten het quartier van sijn gen. graef Ernst, maer is bij de Schotten, die aldaer de wacht in hadden, met verlies van eenich volck gestut ende teruggedreven. Hij meende hetselfde te overlopen en hadde al eenighe stormpalen soo uytgedrocken als afgecapt. 't Getal van sijne doden is onseker. Men heeft er in de graft twee van vinden liggen, alsmede voor op het velt verscheyden hoeden, spaeden en vierroers. Van de onse isser omtrent vijf of ses gebleven. Tot dit dessein heeft hij gisteren gerucht gemaect, alsof sijne cavallerie een convoy soude doen naer Boekolt, maer men verstaet uyt drie gevangens, die de onse te nacht becomen hebben, dat deselve is wederom geruckt, alsmede dat de vijant tot desen aenslach bij sich gehadt heeft van elke compagnie thien mannen. De plaets, daer hij ons geattaqueert heeft, is een van de sterckste van het gansche leger, en bijaldien hij daerbinnen waer gecomen, soude hij buyten twijffel geslaegen sijn geworden, alsoo hij dan noch een suffisant retrenchement voor hem soude gevonden hebben, eer hij in 't quartier hadde comen connen. Daer is oock te nacht alarm geweest in 't quartier van den colonel Pinsen en den admiral, maer is alleen ontstaen uyt een valsch gerucht en hebben geen vijant vernomen. Gisteren is den vijant noch tweeduysent man uyt de Palatinat bijgecomen.

Onze galeryen gaen door het continuel schieten met canon uyt de faussebrayen langsaem voort en hebben desen morgenstont merckelijcke schade geleden, doch is men besich met deselve spoedichlijck te repareren en men laet daeromme niet naer daermede voort te gaen.

Uyt 't legher voor Grol desen XVI^{en} Aug. 1627.

R. Huygens.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 17 augustus 1627. Ontv. 20 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Gisteren dach is inde Fransche gallerie, alle wat dien nacht gedemonteert was, gerepareert, ende inde Engelsche sulcx geavanceert, dat desen morgen met den dageraet haren dam aende faucebreij gebracht ende gehecht hebben, omtrent seven uuren is den jongen Perceval ons comen seggen, dat uut de Fransche gallerie oock de graft met rijswerck tot aende faucebreij gevult hadden, ende ses man op de selve faucebreij staen, die daer van d'aerde nemen ende het rijswerck decken alles sonder sonderlinge tegenweer vande belegerde, twelck wij Uwe Ho. Mo. in diligentie hebben sullen adviseren, gelijk wij niet sullen naerlaten voortaan te doen, van alle tgene van tijt tot tijt sal voorvallen. Ondertusschen willen wij Uwe Ho. Mo. andermaels seer hoochelijck versocht hebben in conformiteijt van onse iteratieve voorgaende, dat de selve soodanige ordre gelieven te stellen, ten eijnde de penningen voor d'ongerepartieerde troupen metten eersten mogen gefurneert werden, dwelcke wij uut die Utrechtse ende Overijselsche quote om confusie te verhoeden genootsaect sijn geworden een leeninge te verstrecken, gelijk wij oock verhoopen dat Uwe Ho. Mo. sullen die voorsieninge doen, dat die resterende legerpenningen hier ten hoochsten nodich, opt spoedichste mogen overgesonden werden.

Int leger voor Grol den 17 Augusti 1627.

G. Hertevelt, H. van Eck, J. Venema, J. Brouhoven, J. Schaghen, P. de Roovre.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 17 augustus. Ontv. 20 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben debvoirshalven nijet mogen naerlaeten U. Ho. Mog^e t'adverteren van dat gisteren nacht de vijant met een goet deel sijns legers geattacqueert heeft het quartier vanden welgeboren heere onsen neve Graeve Ernst Casimir van Nassau. Ende naer dat hij ongevaerlijck een uijre lanck met een effort daer op gevochten hadde, gedrongen sijn geweest sich met verlies van eenich sijn volck te retireren.

Naerdat wij uijt de gevangens ende andersints hebben cunnen verstaen is sijn voornemen geweest omme gedurende dit gevecht, eene goede troupe volcks deur een andere plaetse in de stadt te werpen, met eenige amunitie van oorloch waervan t'selve gehapert heeft en cunnen wij t's..che nijet eijgentlick weten.

Dese nacht sijn twee van onse galerijen overgebracht, te weten die vande Fransen ende Engelsen, soo dat wij nu op twee plaetsen logeren in 's vijants faussebreie met hope van haest wijder te geraecken met hulpe des almachtigen.

Uijttet leger voor Groll den XVII^{en} Augusti 1627. Henry de Nassau.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.17 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 375.

Gisterennacht tusschen een en twee uiren heeft die vijandt op drie verscheiden plaetsen alarm gemaickt, doch op d' eene, tweten het quartier van G. Ernst van Nassau, is hi wacker aengevallen en van d'onsen wel afgeslaghen, drechte gelegenheit weten wij noch niet, dan eene van 'sheeren dienars, die gisteren uyt het leegher quam, seide ons mondelingh, dat d'heeren onse medegecommitteerden hem gelastet hadden ons aen toe segghen, dat si ons alle particulariteiten met een post wilden naerschicken en dat d' vijandt vijf wagens met dooden hadde afgevoirt en van die onsen seven gebleeven waren, dat oock in die stadt op dselve tijdt, als die vijandt aenviel, die trommel alarm sloech en dat sij die clocken luiden, soodat het schijnt, dat sij wetenschap gehadt hebben, dat die vijandt op die tijdt sol aencomen.

Daer is weder een brief geintercipieert, geschreeven bij den audientier Vereycken aen den ridtmeister Vereicken binnen Grol sijnde, deeses inholt, alsdat G. Henrick van den Berghe bij sich vorderde die benden van ordonantien: niettegenstaende hi wiste, dat men die niet oover strooms sol connen krijghen en daerenbooven dat sulx grootelicks wilde costen; dat oock G. Henrick versochte, dat men hem uyt het leegher van Tilly eenich volck wilde toescicken en dat hi G. Henrick oock wel wiste, dat sulx lait sol bijcomen en Tilly, daer hij was, sijn volck selvs van doen hadde, soodat het scheen (gelijck hij Vereicken schreef), dat G. Henrick vreesachtich was.

Uyt Zutphen den 17 Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.17 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 375, 376.

Wij krijghen dus seeckere advysen, alsdat die Engelsche ende Fransche galerien alle beide oover sijn tot in die faulssebraien, en alsoo die onse die leedich vonden, hadde die vijandt sich gekeert en die onse dair uytgejacht, doch die onse moet sceppende hadden den vijandt weder verjaicht. Van dit uyt en injaghen hebben wij niet als mondelingh rapport, maer dat sij beide oover sijn, daarvan hebben wij schrijvens van onse medegecommitteerden, alsoock dat d'Engelsche eerst oover waren en dat d'Fransoisen ses mannen hadden, die d'aerde uyt d'faulssebraien ooverwierpen. Den aenval des vijandts, daer ick in mijn laetste van schrijve, is oock seecker, doch op het getal der dooden wordt gevarieert.

Uyt Zutphen den 17 Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.18 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 376.

Alsoo ick die brieven van Eck tot Middeler selvs las, heb ick bij die post U. Ed. wel willen adviseren d'contenue van dien, alsoo die tijdinghen goet waren, doch alsoo ons dit van Junius wordt naergeschreeven, sal ick het U. Ed. geven om niet langher in 't abuis t' blijven steecken. Dus schrijvt Junius:

Messieurs,

A ce matin ceulx de la ville se sont présentés sur le rempart, demandants cessation d'armes; cependant l'on a recommencé tantost à tirer. C'est tousiours un bon acheminement, qui prendra plus beau traict, si il plaist a Dieu, lequel je prie.

Du camp, le 18 d'Aoust 1627. JUNIUS.

Daeruyt U. Ed. nu d'clare gescapenheit connen vernemen. Ick seinde deese bij expresse, die U. Ed. sal gelijven toe doen betalen.

Uyt Zutphen den 18 Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van gedeputeerde H. van Eck aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.18 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 377.

Desen dient allene te advisiren, datt dus anstont die van binnen versoecken, datt men doch stil solde holden van werken ende schieten, dat sij begerden te accordiren, waerup eerst een groot deel vrouwen ende kinder ende naer die mans up de borstweer gekoomen ende presentiren te parlementiren, 't welck U. E. in haeste naest mijnen bereitwilligen dienst heb sullen advisiren.

Seer ilens desen 18 August. 1627.

H. van Eck.

Hierna sal ick breder van alles berichten.

Resolutie Raad van State d.d. woensdag 18 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.145.

Brieven van de gecommiteerden in 't legher van 14^e deses, houdende in effect, dat de galerijen over de gracht langsaem voortgaan deur het menichvuldich schieten van 's vijandts geschut. Dat de retrenchementen dagelijks versterckt worden, dat de vijandt uijt Lingen versterckt is met 2 comp^{nien} peerden ende 5 te voet ende noch meer uijt Duijtschlandt verwachtende vande heer van Anholt.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 19 augustus 1627. Ontv. 21 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Uut onse voorige missive hebben Uwe Ho. Mo. verstaen, dat den viant een vergeeffsche onderneming op dit leger gedaen, ende met weijnich pericul gesteut was, niet seecker blijkende off hij sulcx aengesteld heeft in hoope van een geheel ontset der belegerden, off alleen om die selve met eenich volck te verstercken. Sijn Ex^{cie} heeft niet te min alle nachten dat meeste volck inde wapenen gehadt, ende op dat Uwe Ho. Mo. vande geheele belegering meerder kennisse mogen hebben, seijnden wij hiermede d'eerste affteijckening nae de mate gedaen ende ons ter hant gecomen sijnde, tegens de stadt sijn die wercken ende lest de drij gallerien soo wijt gebracht, dat den 17 ende voort den 18 deses s'morgens eenige soldaten ende werckluiden uut twee gallerijen van Sijn Ex^{cie} quartier over d'aenvullinge, met uitlegginge van eenige deelen ende rijs, ende voort over de kuijen, een roede lengte off anderhalff deurt water loopende gecomen sijn aende faucebreij aenstont slichtende wat sij condon, dewelcke eenige reijssen met hantgranaden ende steen te rugge gedreven, ende datelijck wederom aent werck gegaen sijn. Daerop den collonnel Haulterive den 18 des morgens inde loopgraven dien dach de wacht hebbende ende oversulcx commanderende met voorweeten van Sijn Ex^{cie} heeft doen roupen tot dat ijmant van binnen geantwoort ende eijntelijck een officier gecomen is, de welke dat versochte gespreck des voorsz. collonnels aende Gouverneur Dulcken gerapporteert heeft, daerop den ritmeester Vereijcken met des selfs last op de wal erschenen ende met Monsr d'Haulterive spraec gehouden. Doch als hij opde voorgestelde overgeving der stadt versochte alvoorens tijt en toelatinge, om aen Graeff Heijndrick vanden Berg, met des Coninx machtige leger tot heur ontset hier naebij sijnde te verwittigen ende desselfs meijning te verstaen, ende sulcx niet vercrijgen conde, heeft geseijt dat dan ijjelijck sijn schoonste moechte doen. Daerop men wederom naerstich te wercken ende te schieten aengevangen, ende twee mijnen bereijt heeft, daer van eene ontrent middach gesprongen sijnde, de faucebreij geopent, ende den voet vant bolwerck ontdeckt heeft, goeden wech ende middel aenwijsende om dat selve voorder te ondergraven. Nae middaechs heeft voorn. collonnel wederom gespreck gehouden, met stilstant van wapen ende wercken, daermit die saecke gebracht is tot overcomminge van twee cap^{nen} als gijselaers ten beijden sijden, die twee vande stadt hebben inde tente bij Sijn Ex^{cie} nochmaels, doch vergeeffs aengehouden om voorgaende communicatie met den Graeff vanden Berg, seijden geen anderen last te hebben. Nae om respijt van eenige dagen oock vergeeffs gesproken hebbende, sijn naer die stadt gekeert, om te refereren, met belooften van den selven avont antwoord ende naerder verclaring te geven, daerop ontrent 8 uren uut der stadt aen Sijn Ex^{cie} gesonden sijn Vereijcken voorsz. ende een Engels capⁿ genaempt Noritz, aen de welke de articulen van overgeving der stadt nae gemeijn crijchsgebruijck opt eerlijckste bij geschrijft gestelt mede gegeven sijn, om dese morgen daerop heure verclaring te doen, die wij nu verwachten.

Tusschen bejide voorgem. stilstant ende bespreeck is geschoten capⁿ Lovelace, ende alderlest ontrent een ure na middach is den heere vander Leck op een plaetse vande stadtsbolwerck seer ontdeckt sijnde met een musquet ongeluckich deur sijn hoofd geschoten ende aenstont doot gebleven, met beclach van veelen als geweest sijnde een jongman van grooter hoope.

De voorige officieren met een geestelijck persoon uut der stadt Grol nu voor elff uren wederom gecomen sijnde is met heurlijck verdragen om op gewoonelijcke conditien mergen den 20 Augusti naer Wesel off t'Spaensche leger te vertrecken ende boven haer eijgen goet mede te mogen nemen twee veltstukken.

Int leger bij Grol den 19^e Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertevelt, H. van Eck, J. Venema, J. Brouhoven, R. Huyghens, J. Schaghen, P. de Roovre.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State d.d. 19 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Voorgisteren sijn bejide onse galerijen soo inde Fransche als Engelsche approches gereet geweest ende heeft Sijn Ex^{tie} geordineert in elcke quartier een mine te doen maecken inde faussebraye van twee tonnen polvers om een opening te hebben om daer in te logeren. De mine inde Engelsche approche is gisteren op den middach aangesteecken, en heeft een groot gat gemaect en groote alteratie van binnen gegeven, hoewel sij sich wel defendeerden. Daer op heeft Sijn Ex^{tie} door den colonel Haulterive wiens wacht dat het was, haer versocht te spreecken, en alle redelicke conditien doen presenteren, daer op den capiteijn op de faussebraye gecomen,

diewelcke 't selve worde aengeboden, dan heeft van wegen den Gouverneur versocht om twee te moghen senden naer den Graef vanden Bergh, t'welck hen is geweygert als sijnde tegens krijchsgebruijck, is eijntelijck soo ver gekomen dat twee capiteijnen sijn overgesonden en twee wederomme daer binnen. Des vijants capiteijnen int quartier gebracht versochten aen Sijn Ex^{tie} het voorighe van te moghen senden naer Graef Hendrick, of drie daeghen respijt, twelck haer beijde afgeslaegen is, maer alles gepresenteert wat zij begeerden dat redelijck was. Daer op wederom binnen gegaen en twee uren daernaer wederom gecomen hebben geseit, dat den Gouverneur verhoopt hadde dat sijn versoek niet soude sijn geweygert geworden, doch wijl het Sijn Ex^{tie} niet beliefd, datse te vreden waren op redelijcke conditien hen aengeboden te handelen welck bij Sijn Ex^{tie} ingestelt, sijn hun deselve met gegeven, also se verclaerden geen last te hebben anders alsden Gouverneur de selve te presenteren, en sijn wederom 's avonts t'elf uren binnen gegaen om desen morggen wederom antwoord te seggen en ondertusschen stilstant van wapenen en van wercken. De conditien sijn gestelt, dat se den twintichsten deser soudon uijttrecken mit armes et bagage en soo voorts alsmen gewoon is. Alsoo dat nu aende stadt niet te twijffelen is. De Graef vanden Bergh legt still. Het is een groote victorije voort lant de stadt te emporter en int gesicht van soo een machtich leger.

Uijt 't leger voor Groll desen XIX^{en} Aug^{ti} 1627.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Klein briefje als bijlage bij deze brief:

Dus aenstont ten elf uren sijn de twee capiteijnen wederom uijt de stadt gecomen, en hebben samen veraccordeert op redelijcke conditien, sullen morggen uijt de stadt trecken met twee velstucken en vijf tonnen polvers, 'tsij tot Wesel of in 't leger van Graef vanden Bergh.

Brief van gedeputeerde H. van Eck aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.19 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 377, 378.

Gisteren ombtrent 9 uhren des morgens heb ik U. E. geadvisiert, datt die van binnen van selfs begosten te parlementiren ende sulx upt rapport an ons eerst door eenen Engelschen lieutenant ende nae door den ingenieur Oom Kees gedaen, t'welcke well ten aensien van de Engelschen waer is, dan evenwel in 't geheel niet sulx, maer als volgt :

Des morgens heel vroegh, hefft Mon^s d'Haulte Rive, in de Franse approchen d'wacht hebbende, laeten seggen, datt eenen officier begeerden te spreken, waerup den ritmeester Vereiken voorgekoomen sijnde, hefft d' voors. Haulte Rive gesecht, datt hie was colonel van de Fransoisen, alsdoen daer commandirende, ende datt hie beweegt door die manlike defensie van de belegerde, die haer nhu benomen was, immers niet lange sonder haer grootste pericul kost duiren, ende datt alle hoope van secours hun was benomen etc., hunluiden hadde willen anpresentiren sijnen dienst tott eerlijke ende favorabele conditien van accordt, waerup geantwoort sijnde, datt sulx concernirde den gouverneur, dien hie daarvan well wilde rapportiren, is tussen hun beiden inmiddels verspraeken stilstant van wapenen an die sijde ende in datt quartier, daerup daetelick mennichte van vrouwen ende kinder op die wall ende borstweer gekoomen, alsoock mans, die an de sijde van de Engelschen mede toegeroepen, datt stil soudon houden van schieten, alsoo se wilden parlementiren, d'welcke t'selve geaccordirt ende niet wetende van 't voorverhaelde ons daarvan als voorss. hebben doen advisiren.

Ondertussen is Vereiken weder gekomen ende hefft verklaert, datten gouverneur tott accordt niet ongenegen was, maer moste dese saeke eerst communiciren met graeff Henrick, hier soo nae bij sijnde, t'welck affgeslaegen ende weder den gouverneur angesecht sijnde, hefft laeten antwoorden, datt dan mochten doen ons beste, waerup daetelick weder begonnen te schieten ende ombtrent 2 uhren naermiddach die mijne van de Engelschen angesteken ende die plaetse daarvan geoccupirt is. Eer die Franse angesteken werde, dede sijn Ex^{ie}, bedect in deselve gallerie sittende, door den voors. Haulte Rive die van binnen andermael als vooren presentiren, t'welke den gouverneur angedient wesende, hefft laeten andtworden, datt sulx den crisraet wilde voorstellen, daerup voort generaele stilstant van wapenen geaccordiert is. Naer vier uhren sijn gizelers versocht ende een Wals captein (die ick meine, datt captein Vas is) ende captⁿ Norits uthgesonden, versoeckende noch instantelick communicatie met graeff Henrick, ende daertoe een dach off twee uthstel, t'welke nochmaels affgeslaegen ende daarvan binnen rapport gedaen sijnde, sijn eintlick tegens avont weder uthgekoomen den ritm^f Vereiken ende den voorn. Norits, mette welke eenige articulen van accordt geconcipiert ende ontworpen sijnde ende binnengesonden umb geexaminiert te worden, daerup d'antwoordt gekoomen sijnde, sall U. E. d'articulen toesenden; hebb ditt bij provisie vooraff willen advisiren, neffens presentatie van mijnen bereitwilligen dienst.

Uth het leger voor Groll dessem 19 Augusti, des morgens ombtrent 5 uhren.

H. van Eck.

Naschrift: Tussen die beiden stilstanden van wapenen sijn dootgeschooten den admiraal van Hollant ende een Engels captein Lovelas.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 19 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 379.

Dus aenstont krijghen wij gewisse advysen uyt het leeger, alsdat die stadt Grolle, naerdatsij gister avondt gearparamenteert hadde, sich in onse handen heeft oovergegeven en dat des vijandts garnison den 20 deses daer sal uyttrecken, welcke blijde tijdinghe ick U .Ed. bij expresse wel heb willen toeseinden.

Uyt Zutphen den 19 Aug. 1627.

H. van Essen.

Brief van gedeputeerde R. Huyghens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 19 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 379, 380.

Voorgisteren sijn beyde onse galerijen soo in de Fransche als Engelsche approches gereet geweest ende Sijne Ex^{tie} geordineert in elcken quartier, een mine te doen maecken in de faussebraye van twee tonnen polvers om een opening te hebben om daerin te logeren. De mine in de Engelsche approche is gisteren op den middach aangesteecken en heeft een groot gat gemaect en groote alteratie van binnen gegeven, hoewel sij sich wel defendeerden.

Daerop heeft Sijn Ex^{tie} door den colonel Hauterive, wiens wacht dat het was, haer versocht te spreecken en alle redelicke conditien doen presenteren, daerop een capiteyn op de faussebraye gecomen, diewelcke 'tselve worde aangeboden, dan heeft van weghen den gouverneur versocht om twee te moghen senden naer den graef van den Bergh, 't welck hen is geweygert als sijnde teghens crijgsgebruyck, is eytelick soo ver gecomen, dat twee capiteynen sijn overgesonden en twee wederom daerbinnen. Des vijants capiteynen in 't quartier gebracht versochten aen sijn Ex^{tie} het vorighe van te moghen senden naer graeff Hendrick of drie daegen respijt, 't welck haer beyde is afgeslaegen, maer alles gepresenteert, wat sij begeerden, dat redelijck was; daerop wederom binnengegaen en twee uren daernaer wederom gecomen, hebben geseit, dat de gouverneur wel verhoopt hadde, dat sijn versoeck niet soude sijn geweygert, doch wijl het Sijn Ex^{tie} niet beliefdn, dat se tevreden waeren op redelicke conditien hen aangeboden te handelen, welcke bij Sijn Ex^{tie} ingestelt, sijn hun deselve metgegeven, also se verclaerden geen last te hebben anders als den gouverneur de selve te presenteren, en sijn wederom 's avonts t'elf uren binnengegaen om desen morghen wederom antwoord te seggen en ondertusschen stilstant van waepenen en van wercken. De conditien sijn gestelt, dat se den twintichsten deser souden uyttrecken met armee en bagage en soo voorts, als men gewoon is, alsoo dat nu aen de stadt niet te twijffelen is. De graeff van den Bergh legt still. Het is een grote victorie voor 't lant, de stadt te emporteren in 't gesicht van soo een machtich leger.

Uyt 't leger voor Grol desen XIX^{en} Aug. 1627.

R. Huyghens.

Brief van gedeputeerde R. Huijghens aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d. 19 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 380.

Dus aenstont ten elf uren sijn de twee capiteynen wederom uytde stadt gecomen en hebben saemen veraccordeert op redelijcke conditien, sullen morghen uyt de stadt trecken met twee veltstukken en vijf tonnen polvers, 't sij tot Wesel of in 't leger van den graef van den Bergh. God almachtich sij gedankt van dese victorij.

Uyt 't legher desen XIX^{en} Aug. 1627.

R. Huyghens.

Brief van de gedeputeerden uit Zutphen aan de Staten Generaal d.d. 20 augustus 1627. Ontv. 23 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben gisteren van hier op het aenschrijvens van Sijne Ex^{cie} ordre gegeven, datt drie comp^{ien} van Doesborch ende drie van hier, wesende alle vande trouppen vanden coronnel Pinsen, in aller ijll d'Issel souden affsacken, naer Coten(?) hen aen, om to letten op de verseeckeringe van de stadt Swoll ende het retrenchement aldaer.

De commis Hartman compt desen morgen hier, met de reste vande legerslasten vande provintie van Vrieslandt, inden eersten termijn, waer van een groot deel alhier, tot Doesborch, Deventer ende Aernhem, sal worden geconsumeert, wegen de opgecoffte provisien van rogge, meel, broot ende kaes. Weshalven ten hoochsten nodich, dat d'andere pennongen totte legerslasten gedestineert, met den eersten herwaerts mogen comen, toe meer also men nu de gemaecte wercken sal moeten opnemen, ende met contant betalen. Sal oick ten uijtersten dienstich sijn, dat d'heeren Staten van Hollandt prompte ordre willen stellen op de pennongen gedestineert tot

betalinge van d'andere twee maenden voir d'ongerepartieerde comp^{ien} also die van Utrecht, Overijssel ende Stadt ende Landen die al betaelt hebben ende die van Vrieslandt veerdich sijn om to betalen. Wij hebben oick den commis Hartman datelick weder van hier nae Vrieslandt ende Stadt ende Lande gesonden, om aldaer den twieden termijn voir de waertgelders to procureren.

Uuijt Sutphen den 20 Augusti 1627.

H. van Essen, N.V. Bouchorst, S. van Haersolte, G. Schaffer.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 20 augustus. Ontv. 23 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Bij onse voorgaende van den 17^{en} deses sullen U. Ho. Mo. vernomen hebben dat twee van onse galerijen deur de graft van dese stadt gebracht ende bij middel van dien onse soldaten gelogeert waren op twee plaetsen inde faussebraijje. Waerop het Godt belieft heeft de saecken van dese belegeringe sulx te segenen, dat des anderen daechs twee capiteinen uijt de stadt aen ons gesonden wesende, naer eenige conferentie noch dien dach soo wijdt gehandelt is geworden, dat op gisteren tusschen den Gouverneur ende ons geslooten is een accord omme de stadt te leveren in handen van U. Ho. Mog. op de condicien hierbijgaande.

Daerop huijden 's vijandts garnisoen ongeveerlick 1000 man te voet ende eene compaignie te peerdt sterck sijnde uijtter stadt getrocken is.

Gedurende de belegeringe isser weijnich volck aen dese sijde gebleven, doch daeronder vier persoonen van qualiteit, als eerst de sergeanten-majors Hameide en Drommond, ende op't allerleste ende nauwelix een quartier-uijrs voort parlementeren de heer van der Lecke Admiraal van Hollandt, ende capⁿ Louvelace.

De vijandt hebbende voor twee dagen omtrent twee duijsent nieuw-aengenomene soldaten bij hen gecregen, legt met sijne armée voor alsoch bij Vreden.

Uijtet leger bij Groll den 20^{en} Augusti 1627.

Henry de Nassau.

Lectum 21 augustus 1627.

Articles, accordez par son Ex^{ce} au Gouverneur de la ville de Groll, et aux cap^{nes} et gens de guerre qui sont en icelle.

Que tous les gens de guerre, de quelles nation qu'ils soient estans en la dicte ville, sortiront avec leurs armes, balles en bouche, la mesche allumée, les enseignes desployez, les trompettes sonnans, tambours battans, leurs chevaulx et bagage et tout ce que leur appartient.

Qu'ils meneront avec eulx deux pieces de campagne, cinq tonneaux de pouldre, cinquante balles et quatre tonneaux de mesches.

Que tous les officiers, et aultres, estans au service du Roi d'Espagne, pourront aussy sortir librement, sans aucune recherche, avecq leurs hardes et bagage la part que bon leur semblera. Et qu'ils auront terme de deux mois pour aller deca et dela au plat paijs pour disposer de leurs affaires particulieres. Poursen qu'eu cela ne soyent compris les gens de guerre.

Que tous, tant ecclesiastiques que bourgeois et habitans de la dicte ville, qui voudront sortir avec les gens de guerre le pourront faire librement avec leurs biens, et ce que leur appartient, soit a ceste heure ou dans le terme de deux ans.

Que tous les prisonniers de ce costé de quelle qualité ou condition qu'ils soient, qui presentement sont detenus dans la dicte ville sortiront en pajant leurs despens et que le mesme ce fera au regard des prisonniers de la dicte guarnison.

Que toutes les munitions de guerre et vivres appartenants au Roi d'Espagne seront livrés sans fraude et en bonne foij a tel que Son Ex^{ce} trouvera à propos d'y ordonner, excepté la provision des vivres qui le dict Gouverneur a fait a ses despens qui ne touche pas au dict Roi.

Que leur seront baillez 200 chariots pour mener le bagaige des dicts Gouverneur, Capitaines et gens de guerre d'icy jusques a Wesel ou a l'armée de Mons^f le Conte Henry de Berch, pourveu qu'ils laissent icy des ostagers jusques au retour des dicts chariots.

Que le dict Gouverneur, Capitaines et gens de guerre sortiront et rendront la dicte ville entre les mains de sa dict Ex^{ce} le 20me de ce mois de bonne heure.

Que leur sera baillé escorte et seureté jusques a l'armée susdicte ou a la dicte ville de Wesel.

Que les soldats malades et blessés qu'on ne peult emmener pourront demeurer dans la dicte ville jusques a tant qu'ils seront gueris.

Que tous les chevaulx et aultres choses qu'on a prins durant le siege, demeureront a ceulx qui les ont prins.

Faict au camp devant Groll ce 19me d'Aougst 1627.

Resolutie Raad van State d.d. vrijdag 20 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.148.

Bij brieven van Sijn Ex^{cie} ende de gecommiteerden in 't legher vande 17^e deses aenden Raedt gecommuniceert ende andere particulieren comt goede tijdinge dat eijntelick 2 van onse galerijen over de grachten van Groll tot in de faussebraijge gebrocht sijn. Item vande aenval die de vijandt tusschen verleden sondagh ende maendagh 's nachts opt quartier vande heere Graeff Ernst gedaen heeft sonder voordeel, daarvan de Raedt al ghisteren de tijdinghe heeft gehad.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 21 augustus 1627. Ontv. 23 augustus 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

In gevolch van onse leste voorgaende is des viants garnisoen uut Grol gisteren nae middach getrocken, sterck sijnde onder acht vendels ontrent negen hondert vijftich man boven een comp^{ie} ruijteren hebben desen nacht gelogeert tot Winterswijk met twee hondert wagens tot overbrenginge van heure bagagie mede gegeven. Daer binnen werden geen off weijnich vivres den Coningh toestendich gevonden gelijk wel was bij d'inwoonders noch genouchsame voorraet. Daer sijn boven hondertsestich tonnen bospolver, een goet deel lonten, twaelff metale stucken, so groot als cleijne ende eene mortier, dan geene musquetcogels, schuppen noch houweelen etc. Tot voorder bericht senden wij hier nevens copie vant verdrach mette belegerde opt uuttrecken gemaect, als oock copie van seker missive, die deur Graeff Heijndrick vanden Berch aenden Gouverneur Dulcken geschreven, ende bij een duijff deur een soldaat inde vlucht geschoten sijnde gevonden is. Dat eerste werck sal nu gedaen moeten werden int repareren vande statspoorten, bruggen, wallen ende graften, int slichten vande aproches ende volgens van andere wercken. Wat den viant tot nu, stil leggende, daer en tusschen sal ondernemen, off wat andere gelegentheit mochte voorcomen, staet te verbeijden. Sijn Ex^{cie} schijnt hier neffens antwoort aenden Coning van Denemarck opte versochte hulp, in gelijcheijt vantgene wij lest aen Uwe Ho. Mo. opde selve saecke geschreven hebben.

Int leger bij Grol den XXI Augusti 1627.

H. Randwijk, G. Hertevelt, H. van Eck, J. Venema, J. Brouhoven, R. Huyghens, J. Schaghen, P. de Roovre.

Pro date: Ho. Mo. de wijle men de stadt Grol sal gaen repareren ende noch eenige wercken moeten maken, die noijt gemaect en sijn geweest, ende oock de ordinari leeningen comen te verschijnen, versoucken wij dienstelijck, also ons de penningen tegenwoordich seer schaers hier sijn, opt spoedichste eenige penningen toe te willen senden.

Brief van de "Heeren Int Leger" aan de Raad van State zonder datum (waarschijnlijk van 21 aug.).

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Gisteren naer den middach is het garnizoen van Grol uijtgetrocken, sterck ongeveer acht hondert vijftich man te voet in acht compag^{ien} soo Duijtschen als Yren, ende een compag^{ie} peerden ontrent tsestich sterck; sijn desen nacht gelogeert tot Winterswick omme aldaer te verwachten de resolutie vanden Graef vanden Bergh om te comen int leger of te vertrecken naer Wesel, volgens de conditien daarvan bij desen aen haere Ho. Mo. overgesonden neffens copie van een brief van Graef Hendrick door een duijff binnen gesonden en bij geval door een soldaat inde vlucht geschoten. Overmits de haesticheijt vanden bode refereren ons aende voorsz. copien. Daer is binnen gevonden hondert vijf en sestich tonnen polvers, doch niet altemael wel geconditioneert, eenige grote vaten mit lonten, maer geen vivre als die den Gouverneur ende de borgers so quaemen, gans geen schuppen noch spaeden geen cogels tot musquetten oock geen loot. Noch veerthien metalen stucken ende drie ijseren stucken en een mortier, daer van datse twee veltstucken van twaelf ponden hebben met genomen. Dan daer en waeren geen kogels toe. Men sal beginnen de approchen te slichten als oock de wercken vande stede te repareren en de galerijen uijt te nemen. De vijant leijt noch stille. Watter vorders sall voorgenomen worden sal men U. Ed. Mo. datelick adverteren.

R. Huyghens, P. de Roovre.

Brief van gedeputeerde H. van Essen aan Kanselier en Raden van het Vorstendom Gelder en de Graafschap Zutphen te Arnhem d.d.21 augustus 1627.

RAG, Archief Hof van Gelre en Zutphen, Brieven uit en aan het Hof, inv.nr. 712.

Gedrukt bij L.H.C. Beijens, Brieven over het beleg van Groenlo in 1627. In: Gelre 2 (1899), p. 381.

Sijn Excell. schrijvt ons dus over d'articulen van het oovergaen van Grolle en schrijvt ons, dat gisteren daer ontrent duisent t'voet en een compagnie paerden uytgetoogen sijn en dat daer weinich volcks voor gebleven is en vir van qualiteit, Ram en Dromondt, en nau een quartier uirs voor 't parlementiren d'heer van der Leck en cap. Lovelace. D'vijandt leit noch met sijn armee bij Vreeden, corts versterckt met tweeduisent man.

In de stadt sijn gevonden: 165 ton pulvers, doch heel ondoghent, 700 pond lonten, 14 metalen en 3 iseren stucken. D'burger hebben elx voorhoofd dlaetste daghen 5 pond loot ofte tins moeten leveren.

Uyt Zutphen den 21 Aug. 1627.

H. van Essen.

Naschrift: Hierbij gaen d'articulen³, alsmede een geintercipieerde brief, die een duve onder d'vlogelen was gebonden en bij een soldaet worden gescooten.

U. Ed. sal geliven d'selve d'heeren Gedeputeerden en van d'magistrait t'communiciren.

Resolutie Raad van State d.d. zaterdag 21 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.150.

Bij eenen brief van de heeren Huyghens ende Roovre vande 19^{en} deses comt goede tijdinge tsamen van het parlementeren ende van het accorderen van Groll nae dat tot 2 plaetsen gemineert ende eene mine is gesprongen geweest. Godt sij gelooft.

Naer bij brieven aende Staten Generael geschreven comt een seer droeve tijdinge dat Jo^f Willem van Nassau, Amiraal van Holland, ongeluckich geschoten ende dootgebleven is.

Resolutie Raad van State d.d. maandag 23 augustus 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.151 en 153.

Bij naerder brieven so van Sijn Ex^{cie} als de heeren in 't legher comt naerdere tijding van het over gaen van Groll ende copije vande acte van het accordt. Ende van de vijandt uijt de stadt getrocken is den 20^{en} deses.

(s' middags geen vergadering) Maer is publicque dancksegginge gedaen voor de victorie van Groll.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 24 augustus. Ontv. 26 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Het heeft U. Ho. Mo. voor seeckere tijt belieft eenige heeren te deputeren omme sich te vervougen naer 's Gravenweert ende aldaer ordre te beramen op de verdiepinge vande IJssel. Nu commen wij te verstaen dat deselve gedeputeerden aldaer nijet en sijn gecompareert ter saecken vant hoge water, daermede de rivieren sedert eene merckelicke tijt herwaerts sijn versien geweest. Maer alsoo twater alsnu notoirlick is gevallen, ende voordien dienst vande lande ten hoochsten daer aen gelegen is, dat de voorsz. verdiepinge noch desen somer bijder handt genomen werde.

Soo is hiermede ons versouck dat U. Ho. Mo. aengenaem willen hebben den voorsz. gedeputeerden te lasten omme sich opt spoedichste tot 's Gravenweert te vinden, ende aldaer datelick in besoigne te treden, op dat d'voorsz. verdiepinge noch desen somer int werck gestelt ende bij langer delajij nijet teenemael versuijmt moge werden.

Uijttet leger bij Groll den 24^{en} Augusti 1627.

Henry de Nassau.

Brief van de Staten Generaal aan de gedeputeerden int leger d.d. 24 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Ons sijn seer aengenaem geweest U. L. missiven so vande veroveringe der stadt Grol als vant uijttrecken vanden viant uijt deselve stadt, ende hebben den bijgaenden brief van bedanckinge ende congratulatie aen Sijn Ex^{cie} geschreven, die U. L. aen denselven sullen connen presenteren, ende daerbeneffens communiceren de missive hierneven gaende vande gecommiteerde Raden in Zelant als oock vanden heer Boreel int particulier, omme t'overleggen oft niet bij dese tegenwoordige gelegenheit vande veroveringe vande voorsz. stadt Grol, die van Zelant met eenige comp^{en} souden connen geaccommodeert werden.

Op U. L. voorsz. missive om versien te mogen werden met nodige penningen voor de legerlasten ende ongerepartieerde comp^{en} hebben wij datelijck de provintien door brieven doen vermaenen tot het prompt opbrengen vanden IJ^{en} termijn inde legerlasten, als oock van twee volgende maenden voor de ongerepartieerden.

De heeren van Hollant hebben voor eenige dagen voor de ongerepartieerden doen furneren 30^M gulden in handen vanden ontfangen generael Doublet, die aende solliciteurs sullen werden geleverd ende desen dach ordelick gepasseert van gelijkke 30^M gld voor de legerlasten. U. L. sullen wel doen haere respectieve principalen mede tot haer debvoir te helpen vermaenen. Wij senden oock hierbij de missive die wij ontfangen hebben vande heeren gesanten naer Sweden ende Polen, versouckende dat U. L. deselve met Sijn Ex^{cie} in deliberatie willen leggen, ende namentlijck het point van garant, wat daerop best sal dienen gerescribeert te worden.

Acte den 24 augusti 1627.

Naschrift: Bij U. L. pacquet hebben wij niet gevonden de missive van Sijn Ex^{cie} aen den Con. van Denemarck, gelijk U. L. schreven, deselve daerneffens te senden, nochte oock niet d'originele missive des Coninx ende van die van Brunswijck aen ons gesonden. Wij sullen daeromme t'eene ende t'andere noch verwachten, ende so doelijck ... copie vande rescriptie van Sijn Ex^{cie}.

---

³ Deze artikelen zijn in het RAG niet aanwezig.

Brief van de Staten Generaal aan Frederik Hendrik d.d. 24 augustus 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben uijt Uwe Ex^{cies} missive ende d'overgesonden capitulatie seer geerne gesien, dat het Godt Almachtich belieft heeft de goede debvoiren ende sorchvuldicheit van Uwe Ex^{cie} sulcx te segenen, dat die van Grol hun hebben moeten overgeven in onse handen, niet tegenstaende de groote macht vanden Coninck van Hispaignen, die sijluijden om haer t'ontsetten (waert mogelijk geweest) voor oogen hebben gesien. Dies wij den Almogenden daervoer dancken, ende ons verbliden over t'selve goede ende groot succes. Uwe Ex^{cie} daerover congratuleren ende deselve oock bedancken voor de sonderlinge goede directie ende debvoiren dienthalven aangewent, hopende dat Godt Almachtich voortaan Uwe Ex^{cies} voornamen ende vorder exploitien sulcx sal segenen dat deselve mogen strecken tot sijnes naemens eere, voortplantinge van sijn heilich Godtelijck woort, ende deser landen welvaeren, mitsgaders van Uwe Ex^{cies} respect ende digniteit.
Acte den 24 augusti 1627.

Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 1 september. Ontv. 3 september 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

De heer Zobel heeft ons nevens overleveringe vanden brief die't Uwer Ho. Mo. belieft heeft aen ons te schrijven, pertinentelijck verhaelt wat advisen daer ingebracht waren vande compste van 's vijants schepen....

Brief handelt verder over de bedreiging van "Santvliet en Casant".

Uijttet leger bij Grol den eersten Septembris 1627.

Henry de Nassau.

Resolutie Raad van State d.d. vrijdag 3 september 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 44, p.167.

Sijnde eenigh cruijtmackers van Delft heur comen presenteren om het polver te vermaecken dat uijt Grol gecomen is. Is goetgevonden dat de heer Neck sal beschrijven Joris Adriaensz. cruijtmacker van Amsterdam ende dat hij gecomen sijnde, alsdan het voorschr. polver tsaementlick men dese sal geproeft worden ende uijtgegeven naeden meesten dienst van 't landt.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 6 september 1627. Ontv. 10 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Men heeft vermits het leege water opde stroomen eenighe schepen van Zutphen moeten doen vertrecken d'welcke Sijn Ex^{cie} goet vint dat t'samen naer boven ende geene naer beneden gevoert werden niet alleene tot Iseloort maer geheelijck tot Schenckenschans, vermits de ondiepten tusschen beijden.

Wij hebben oock niet connen verbij wesen, beneffens de drij eerste Ravelijnen voorde poorten, oock noch drij andere tusschen de resterende bolwercken te besteden, om also die stadt te brengen inde nodige defentie, tegens alle hetgene den viandt daerop soude mogen entrepreneren. Wij hebben neffens de voorsz. ravelijnen aende de drij nieuwe bruggen, poorten ende corps de gardien daerin, alle d'oude bruggen, poorten ende corps de gardien t'eenemaal met de belegering geruineert, wederom van nieuws moeten besteden, waertoe also wij nodich met meerder gelt dienen geprovideert, willen wij niet twijffelen uwe Ho. Mo. sullen die voor sorge dragen, dat wij daarvan in tijts mogen werden voorsien. Uwe Ho. Mo. gelieven oock ordre te stellen, dat ons met eerster gelegentheijt noch de quantiteijt van 200 musqueten toegesonden mogen werden also d'selve hier nodich sijn.

Int leger bij Grol den VI^{en} Septembris 1627.

H. van Eck, J. Schaghen, G. Hertevelt, J. Venema, G. Schaffer, R. Huygens.

Brief van de gedeputeerden te Zutphen aan de Staten Generaal d.d. 7 september 1627. Ontv. 10 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij souden seer geerne volgens de bevelen van uwe Ho. Mo. ons voir onse personen begeben hebben naer het leger bij Grolle om met Sijn Ex^{tie} ende de heeren onse mede-gecommitteerden aldaer t'examinieren ende to overvleggen de brieven, so van Sijne Maj^t van Denemarcken, van U. Ho. Mo. alsmede d'ander daerbij overgesonden stucken, ende daarvan Uwe Ho. Mo. gedient van advis. Dan also de heere Haersolte effen van het vertreck op Swolle, ende wijter volle geempescheert waren; gelijk wij nu eenige dagen herwaerts gewest sijn, ende noch sinnen, om op het schrijvent van Sijne Ex^{tie} dach op dach de schepen die alhier als in eenen sack hebben gelegen, opwaerts aen to schicken, ende tot dien eijnde peerden, convoijen en piloten to bestellen, ende dat het selve t'elckens, jae drie mael op eenen dach te doen is, ende noch altijt ietwes daer aen gebreeckt, behalven de bevelen, die ons Sijne Ex^{tie} alle dagen wegen het eene offte andere toe seinden is het ons onmogelick geweest om t'samentlick van hier derwaerts te gaen offte oick vermits het vertreck van de heere Haersolte voir eene van ons, weshalven wij dienstich vonden Uwe Ho. Mo. depesche in aller ijll naer t'leger to schicken, waarop wij dus aenstont dit bijgaende paquet weder ontfangen. Wij hebben iedere thien dagen herwaerts continuelick ettelicke hondert peerden uijt Veluwen ende Veluwen-soom, oick eenige uijt de

Graefschap hier ontboden waermede wij nu op dese uijre alle de schepen van hier op oft boven Isseloort hebben doen trecken, so dat hier nu noch alleen tusschen de twintich ende dertich sijn blijven liggen, die wij meijnen dat morgen ten langsten mede van hier sullen connen gaen, also dat wij hopen ten vollen het ongeluck te hebben ontgaen dat ons met het haestich vallen vant water boven het hoofd hinck, t'weten tusschen de twiehondert ende vijftich schepen naer boven gebracht, die alhier anders tot ondraechelicke last van het landt, offte van de schippers hadden moeten blijven liggen.

Wij hebben oick voir eenige dagen aende heeren .... ende Verha.. geschreven om uijt d'Over- ende Neder-Betuwe soveel paerden op to boden, daermede alle de voirsz. schepen van Isseloort aff tot aen 's-Gravenweert mogen opwaerts getrocken worden. Haer Ed. hebben ons alreede gerescribeert, daertoe last gegeven te hebben.

Vuijt Sutphen den 7 sept. 1627.

H. van Essen, N.V. Bouchorst.

Brief van de Staten Generaal aan de gedeputeerden in het leger d.d. 7 september 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Den Raedt van State heden in onse vergaderinghe comparerende, heeft ons voorgedragen de groote lasten van 'tlande, sonderlingh terwijlen het legher te velde blijft, ende dat de waertgelders, neffens het Regim^t vanden hertoch van Candale ende ongerepartieerde Comp^{ien} noch in dienst gehouden worden. Waerop bij ons gelet sijnde, ende geconsidereert de schaersheijt van gelt tegen de menichte van schulden ende betalingen die na 'tscheijden van 'tlegher hier te verwachten staen, ende noch daghelijckx hoogher ende hoogher sijn loopende. Alhoewel wij voor desen 'tselve Sijn Ex^{tie} hebben doen voor houden, soo vinden wij evenwel noodich, dat U. L. desenthalven noch eens spreken met Sijn Ex^{tie} serieuselick, deselve in bedencken gevende. Bij soo verre Sijn Ex^{tie} gheen voorder desseing hebben soude sijn mettet legher ijct meer voor te nemen off dan niet geraden en waere, den lande te ontlasten niet alleen vande voorder onderhoudinghe vande comp^{ien} waertgelders, maer oock in deliberatie te leggen wat metten voorschr. regiment van Candale ende ongerepartieerde comp^{ien} best sal dienen gedaen te worden, dewelcke doch alleenlick voor den extraordinarisen noodt vande belegeringe van Breda sijn aengenomen geweest. Ende daerenboven den train van 'tleger die nu extraordinaris groot is, te verminderen, soo veel doenlick. Waerop wij bij antwoord van U. L. de goede meeninghe van Sijn Ex^{tie} sullen verwachten.

Acte den 7 septembris 1627.

Notulen Staten van Holland d.d. vrijdag 10 september 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3144.

Ambassadeur Carleton.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 12 september 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij seijnden Uwe Ho. Mo. hier neffens over den staet vande penningen bijden commis de Jong ontfangen ende uut gegeven, ende van tgene dese loopende maent noch sal moeten uitgegeven werden, waer uut Uwe Ho. Mo. claerlijck connen sien hoe benodicht wij hier om penningen sijn, ende sullen voor t'expireren van dese loopende maent te cort comen over de 34000 ponden sonder tgene aen secrete diensten weeckelijcks wert betaelt. Naer alle apparentie sullen oock de wercken die gemaect worden tot verseeckeringe vande stadt, aeler het leger van hier wert optrecken, soo verre geavanceert sijn, dat de aennemers vandien hare tweede paije sullen verdient hebben, die oock sal comen te bedragen over de 14200 £, die nootelijck sal dienen betaelt, also t'meerendeel vande aennemers persoonen sijn, die de middelen niet en hebben, om veel aende wercklijden te connen verschieten, behalven noch wat het leger int opbrecken sal requireren. Waeromme wij Uwe Ho. Mo. nochmaels seer dienstelijck versoucken in gevolch van onse voorgaenden, ons metten eersten een goede somme gelts ter handen te doen stellen tot vervallinge vande lasten voorsz., op dat wij bij faute vandien in geene meerdere swaricheijt en comen te vervallen.

Int leger bij Grol den 12 Septembris 1627.

H. van Eck, J. Schaghen, J. Venema, G. Schaffer.

Notulen Staten van Holland d.d. dinsdag 14 september 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3170.

Ambassadeur Carleton.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 16 september 1627. Ontv. 22 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben Uwe Ho. Mo. bij de onse van de 6 ende 12 deser seer dienstelijck versocht te willen toeseijnden een goede somme penningen tot vervallinge van de doen aenstaende leeningen voor de treijnen ende de belooffde paeijen van de wercken voor de stadt bestet te maecten dewijle de penningen alhier seer schaers sijn. Ende also tegenwoordich d'aennemers van de voorsz. wercken ons dagelijckx comen oportuneren ende moeijlicken vallen

om hare belooffde ende alreets verdiende penningen van de eerste paije, gelijk oock d'Officieren van de trainen, wiens leeningen meestendeel oock verschenen sijn, ende een goede somme importeren, doch evenwel door de schaersheijt van penningen, wij noch de aennemers van de wercken noch de leeningen totte trainen voorsz. connen betalen noch contentement doen. Sal oock het slechten van de wercken alhier om t'leger gemaect een goede somme comen te bedragen. Weshalven wij onse schuldige plicht achten te wesen, omme alle onheijlen te voorkomen Uwe Ho. Mo. nochmaels seer dienstelick te versoucken soodanige ordre te willen stellen, dat ons opt spoedichste (:soo d'selve niet op comende wech sijn:) een goede somme penningen mach toegesonden werden tot vervallingen van de lasten voorsz., te meer oock het leger van hier niet en can getransporteert werden tensij wij alvoorens met prompte penningen werden voorsien, tot welcken eijnde wij desen expressen affveerdigen.

Int leger bij Grol den 16 Septemb. 1627.

J. Schaghen, J. Venema, G. Schaffer.

Notulen Staten van Holland.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3203.

Meede uytte Generaliteyt gerapporteert weesende datte provintie van Groningen ende Vrieslant swaricheyt maecken omme de waertgelders langer te continueren ende sustineren dat zij nyet vorder zullen connen worden geveergh, ende daerbij geleesen de missive van Zijn Ex.^{tie} van den 13^{en} deeses, segghende alsnu geen gelegentheyte te weesen tot affschaffinge van de waertgelders, weesende den viant ontrent hem met een leeger van 158 compagniën te voet, 70 te paerde, met noch 1.000 man van 't garnisoen van Grol ende 2.500 man nieuwe aengenomenen, daermeede hij lichtelijcken bij deesen tijdt noch d'een off d'ander plaetse zoude connen aantasten sonder dat behoorlijcke defentie zoude connen worden gedaen.

Ende daerop omvraege gedaen weesende, is verstaen dat door gedeputeerden der Generaliteyt versocht zal worden het tractaet op deese lichtighe gemaect ende categorijcquen verclaringe van de provintiën hoelange zij dezelve meenen te houden, omme alsdan naederhandt op geresolveert te worden.

Notulen Staten van Holland.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3205.

13^{en} uyt Grol, deputeerden leger: nyet geraden om viant 158 ende in de 70 met 25 compagniën recruijete ende guarnisoen tot Grol. Can uytte penningen gevonden worden om swackheyt waertgelders.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 22 september 1627. Ontv. 25 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben Uwe Ho. Mo. van tijt tot tijt, door vier van onse voorgaende missiven geremonstreert, hoe nodich wij hier gelt tot vervallinge vande leeningen vande trainen, d'eerste paijen vande wercken die voorde stadt gemaect werden, van doen hebben, daerop wij tot noch toe geen antwoord, nochte gelt ontfangen hebben. Ende also de wercken meerendeels in defentie sijn ende dat den selven betalinge geen uutstel can lijden, dat oock daerbij compt de slechtinge vande wercken die met gereede penningen moet geschieden voor ende aeler het leger van hier can scheijden, ende dat hier en boven noch nodich is t'maken van eenen cruijtoorn binnen de stadt Grol (daer gansch geen accommoditeijt en is om eenich cruijt te bewaren) tot alle 'twelcke wij gansch niet en hebben in voorraet. Soo hebben wij met goetvinden van Sijn Ex.^{cie} d'heere Schagen versocht omme hem opt spoedichste van hier naer den Hage te begeven, ende Uwe Ho. Mo. de gelegentheit van dese saecke te remonstreren, ende te bevoorderen dat wij met nodige penningen mogen voorsien, also wij sonder die selve niet en sien het leger van hier te brengen, waetoe wij ons ganschelijck willen verlaten.

Int leger bij Grol den 22 Septembris 1627.

H. van Eck, J. Venema, G. Schaffer.

Brief van de Staten Generaal aan de gedeputeerden in het leger d.d. 24 september 1627.

ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Naer dat wij U. L. missive vanden 13^{en} deses hadden ontfangen ende daeruijt verstaen de redenen waeromme Sijn Ex.^{tie} doen noch niet goet en vonde de wartgelders aff te dancken, hebben wij oock daermede opgehouden ende de saecke noch wat innesiesien. Maer sijnde op huden ons door den Raedt van State wederomme voorgedragen de grote lasten vant lant, ende schaersheit van penningen, adviserende opt nieuws tot het affdancken der voorseide wartgelders, hebben wij derselver adres niet dan dienstich connen vinden, sonderlinge geconsidereert den verloop des tijts ende dat buiten apparentie schijnt te wesen noch iets offensive voor dit seizoen bij de hant te connen nemen. Doch alvoorens daertoe te treden ofte deselve affdanckinge int werck te stellen hebben wij geraetsaem geacht U. L. daarvan t'adverteren, om met Sijn Ex.^{tie} 'tselve noch eens te communiceren, ende te verstaen off deselve oock eenige notabele bedenckingen daerop souden mogen hebben, waernaewij ons souden mogen reguleren. Versoecken daeromme dat U. L. 'tselve willen doen ende ons so

spodelick derselver rescriptie laten toecomen als eenichsins sall connen geschieden, op dat het lant vande costen so eer so beter mach werden gesoulageert, waertoe wij ons sullen verlaten.
Acte 24 septembris 1627.

**Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 25 september 1627. Ontv. 29 september 1627.
ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.**

Naerdien nu de wercken die nodich geacht sijn tot verseekeringe van dese stat te maecken, meerendeels in defensie beginnen te commen, soo hebben wij goet gevonden deselve plaets te besetten met 22 comp^{ien} te voet, ende twee te peert. Ende ons op morgen vrouch met dit leger te begeven na den IJsselcant omme bij voorgaende advijs vande heeren Uwer Ho. Mog. gecommiteeerden het krijchsvolck te destribueren inde steden so op den IJssel als Wael tot Tijel toe gelegen, ende te sien wat de vijant sall willen voornemen. Oock te letten op de occasien die haer sullen mogen presenteren.

De vijant legt noch stille met sijn armée maer werdt gesept te sullen marcheren soo haest hij ons optrecken sall hebben vernomen. Daervan wij U. Ho. Mo. well hebben willen verstendigen.

Uijttet leger bij Groll den 25^{en} Septembris 1627.

Henry de Nassau.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. ? september 1627. Ontv. 28 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Desen naermiddach heeft ons Sijn Ex^{cie} eerst aengesegt, dat geresolveert hadde mergen heel tijdelijck mettet leger op te breecken, ende van hier te vertrecken, van mejninge den eersten nacht bij Lochum, ende den anderen voor Zutphen te logeren, ende den derden dach mettet gansche leger daer door te marcheren ende t'selve van daer inde naeste guarnisoenen op d'IJssel, Rhijn ende Wael te verdeijlen, also den viandt noch stil blijft leggen, ende wat voorder voornemen sal, sullen Uwe Ho. Mo. metten naesten adviseren.

Int leger bij Grol desen 25 Septembris 1627.

H. van Eck, J. Venema, R. Huyghens.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 25 september 1627. Ontv. 28 september 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij twiffelen niet off Uwe Ho. Mo. sullen al bereijts uut d'heere Schagen hebben verstaen, hoe wij alhier om gelt benodicht sijn, ende in wat constitutie alle de trainen vant leger staen d'welcke wij sonder gelt van hier niet en sien te brengen. Als oock wat moeijte wij hebben mette soldaten die besich sijn int slechten vande wercken, waer van wij d'een noch d'ander geen contentement en connen doen, d'wijle wij hier int leger geen raet weten, om eenige penningen bij provisie te become. Soo versoucken wij nochmaels seer dienstlijck Uwe Ho. Mo. gelieven soodanige ordre te stellen, dat ons in corten prompte penningen mogen toegesonden werden, omme alle onheijlen te voorcomen, welcke naer alle apparentie bij faute van gelt staen te verwachten, ende dat oock het leger tot groote schade vant lant daerdoor niet en werde geretardeert, twelck wij dan vertrouwen dat Uwe Ho. Mo. sullen voorcomen.

Int leger bij Grol den 25 Septembris 1627.

H. van Eck, J. Venema, R. Huyghens.

**Brief van de gedeputeerde Huyghens aan de Raad van State d.d. 25 september 1627.
ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.**

Sijn Ex^{tie} is geresolveert morgen mit den dach van hier mit het leger tho vertrecken nemende sijnen wech 'savons voor Lochum, des anderen daegs voor Zutphen, ende daer het leger tho scheijden ende verdeijlen inde steden op d'IJssel, Nimwegen, Aernhem, ende naeste plaetsen daer omtrent. Den vijant naer dat hij Lingen well heeft versien leyt noch still in sijn quartier. De ses ravelijnen om dese stadt gemaect sijn in defensij.

Int leger bij Grol desen 25 Septembris 1627.

R. Huyghens.

**Brief van de Staten Generaal aan Frederik Hendrik d.d. 28 september 1627.
ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.**

Also ons verscheidene swaere saecken den dienst vant landt ten hoochsten concernerende sijn voorgevallen ende noch dagelick voorcomen so ter cause vande differenten tusschen Vranckrijck ende Engeland verresen. Daerinnen wij door beide heeren Ambassadeurs ten weder sijden seer werden aengeporret als vande swaricheiden daerinne den Coninck van Denemarck steeckt uitsijnders vande constitutie onser saecken ter zee, souden wij geerne met rijpe deliberatie in alle deselve procederen ende met Uwe Ex^{tie} overleggen wat ten meesten dienste vanden lande behoudens bij beide Coninginnen de neutraliteit soude dienen gedaen te worden. Ende souden daeromme de presentie van Uwe Ex^{tie} alhier geerne sien. Dits wij vrundtelick versoecken dat Uwe Ex^{tie} gelieve so haest eenichsins doenlick is ende met desselffs goede gelegenheit sal connen geschieden, de

reise herwaerts aen te nemen, bialdien t'selve sonder ondiens van den landen off sonder te rugstellinge van Uwe Ex^{tie} vorder desseins sal connen gedaen werden, op dat wij de voorsz. saecken met alle sijne leden volcomentlick mogen examineren ende daerinne sulcx disponeren als bevonden sal worden te behooren.
Acte den 28 septembris 1627.

Notulen Staten van Holland d.d. 28 september 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3299

Den 25^{en} sept. op te breecken ende in guarnisoen te leggen. Off Zijn Ex^{tie} nyet hier te ontbieden omme te staen over de deliberatiën van beyde Cronen ende zaecken van de zee. Arrest: ter Generaliteyt inne te brengen.
25^{en} september uyt leger: Grol, op mergen te Lochen ende overmergen te Sutphen ende dan in de naeste frontieren. Om ghelt.

Brief van de gedeputeerden in 't leger aan de Staten Generaal d.d. 29 september 1627. Ontv. 2 oktober 1627. ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.

Wij hebben naer d'receptie van Uwe Ho. Mo. missive van de 24^{en} deses, Sijn Ex^{cie} den inhoudten vandien gecommuniceert, die ons daerop naer lange discoursen geantwoort heeft, niet geraetsaem te vinden vooralsnoch de waertgelders aff te dancken, om redenen dat het noch soo laet niet int jaer en is ofte wij souden de selve noch connen van doen hebben ende emploijeren, versochte ons, aen Uwe Ho. Mo. sijn advijs te willen overschrijven, t'welck was, dat men d'voorseeijde waertgelders noch veertien dagen ofte drij weecken soude in dienst houden, ende soo daer en tusschen geen occasien voor en vielen van der selver dienst, dat men alsdan die sal connen licentieren t'welck advijs hoochgen. Sijne Ex^{cie} verhoopte t'minder swaricheijts bij Uwe Ho. Mo. t'sullen vinden, eerst dewijle men tot het onderhoudt vandien geen nieuwe consenten en behouffden, maer die betaelt condon werden uut het overschot van die drij maenden, dat d'comp^{en} die twee hondert hadden behooren te wesen, nergens nae so sterck geweest en sijn, ende ten anderen dewijle de twee provincien die dese penningen sullen tellen in het continueren vande geseijde waertgelders consenteren.

Sijne Ex^{cie} reijst morgen naer Deventer en overmorgen van daer op Arnhem, wij gaen morgen oock naer Arnhem, hebbende desen dach alle de wagens ende treckpeerden ten naesten bij gelicentieert en met goetvinden van Sijn Ex^{cie} noch in dienst gehouden twee hondert en vijftich wagens en twee hondert en vijftig treckpeerden.

In Zutphen desen 29 Septembris 1627.

H. van Eck, H. van Essen, J. Venema, G. Schaffer, R. Huyghens.

Notulen Staten van Holland d.d. 29 september 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3317

Brief deputeerden leeger: 28^{en} voor Sutphen, breecken op, dencken om affschaffen wagens ende waertgelders.

Brief van de gedeputeerde Huyghens aan de Raad van State d.d. 30 september 1627.

ARA, Raad van State, toegang 1.01.19, inv. nr. 595.

Het leger inde garnisoenen verdeijlt sijnde gelick ick U. Ed. Mo. voor dessen hebbe geadverteert, hebben wij ghisteren alle de wagens en trekpeerden affgedanckt, utbesondert twee hondert en vijftich van elx noch voor weinich daegen aengehouden, onder welke wagens de treijnen van Sijn Ex^{tie} ende Sijn Gena. Graeff Ernst sijn begrepen. Sijn Ex^{tie} vertreckt vandaeg naer Deventer ende van daer naer Aernhem om voor weinich daegen daer tho blijven en sien wat de vijant mitt sijn leger sall doen, dewelcke den selven avont als wij smorgens sijn vertrocken, is opgebroecken en gaen logeren int Haelen bij Wesel. oft nu voort over Rijn is daer van en is hier noch geen tijdong.

Uit Zutphen 30^{en} Septembris 1627.

R. Huyghens

Notulen Staten van Holland d.d. vrijdag 1 oktober 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3329.

Ter occasie van de provisie van eenen Jan Egers, geweest capiteyn, ende 'tzelve getransporteert hebbende aen den drost van Vianen met advijs ende goetvinden van Zijn Ex^{tie}, in deliberatie geleyt zijnde, alsoo 't een compagnie is van deese provintie, off 'tzelve zal worden toegestaen so, omdattet strijdende is tegens de resolutie van de politijcque ende militaire ampten, alsmeede omdattet smakende is nae een resignatie, is naer deliberatie goedgevonden dat men 'tzelve in conformité van de resolutie daerop genomen nyet gedogen zal, maer Zijn Ex^{tie} versoeken diergelijcke weegen nyet te willen stellen, 'twelck de courage van de ingeseetenen deeser landen t'eenemaal zoude connen weghneemen.

Ende dit C. Raden antwoorden ende resignatie aldaer affslae.

(In index: Ernst van Abcoude van Meerten, drost van Vianen, schout van Lexmond, Gouverneur van Groenlo.)

**Brief van Frederik Hendrik aan de Staten Generaal d.d. 2 oktober 1627. Ontv. 5 oktober 1627.
ARA, Staten Generaal 1550-1796, toegang 1.01.04, inv. nr. 4951.**

Den briefff die't U. Ho. Mo. behaegt heeft aen ons te schrijven den 28^{en} September, hebben wij eerst gisteravond ontfangen ende Uwer Ho. Mo. goede meijninge omme onse reijse derwaerts aen te nemen gants geern daerbij verstaen.

Nu en souden wij nijets lievers doen als U. Ho. Mo. daerinne te believeen ende naer ons's besten vermogen t'dienen ende t'assisteren met ons advijs op de wichtige occurentien die sich althans presenteren. Maer alsoo de vijant noch int renueren is met sijn leger, ende wij vooralsnoch onseecker sijn wat hij daermede doen sall, ende oft oock wanneer hij t'selve in garnisoen leggen will ofte nijet. Soo dunct ons voor den dienst van U. Ho. Mo. nijet well geraden te sijn dat wij noch ter tijt van hier vertrecken, maer soo wanneer wij naer eenen dach vijff ofte ses wal naerder sien konnen in 's vijants intentien, ende vernemen dat hij sijn volck verdeelt in garnisoen, alsdan en sullen wij ons alhier langer nijet ophouden, maer volgens U. Ho. Mo. begeeren naden Hage vervougen. Ondertusschen en konnen wij nijet verbijgaen U. Ho. Mo. aen te dienen dat wij advijs becommen hebben van dat uijt 's vijants leger 28 compaignien te peert ende omtrent twee duisent man te voet voor drije ofte vier dagen tot Venlo over de brugge gepasseert ende voort, soo men meent, gemarcheert sijn nade quartieren van Brabant. Indien nu de vijant dese trouppen gebruijcken wilde tot versterckinge van die tot Sandtvliet, en sulcken gevalle gedencken wij mede noch eenich volck naer Bergen op Zoom te schicken, omme die ende andere plaetsen t'beter te verseecken.

Uijt Aernhem den 2^{en} October 1627.

Henry de Nassau.

Notulen Staten van Holland d.d. zaterdag 2 oktober 1627.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3345.

Is meede geleesen zeecker missive van onse gedeputeerden in 't leeger uyt Zutphen den 29^{en} septembris, van inhoude dat Zijn Ex.^{tie} nyet goedt en vindt de waertgelders noch aff te schaffen, maer dattet noodich weesen zal dezelve noch een weeck twee offte drie te continueren, totdattet wat laeter in 't jaer zij, ende dat Zijn Ex.^{tie} meende dat hier geen swaricheydt inne behoorde gemaect te worden doordien het uytte defecten in de monsteringe bevonden van deese waertgelders 't meerendeel wel zoude connen worden gevonden, te weeten uytte drie mael 'tneegentichduysent gulden bij de provintiën beloofft voor 8.000 man, daerboven stijff 6.000 nyet geweest sijn.

Hierop gedelibereert zijnde, worde verstaen dattet reeden was datte provintiën haer belooffde penningen furneerden ende dat zij daertoe serieuselijcken zouden werden aenghemaent ende, ingevalle de waertgelders daeruyt gecontinueert connen worden, dat nyemant daertegens hadde; anderssints dat daer naerder op gedelibereert most worden ende dat men buyten kennisse van de heeren Staten nyet weeder tot gelijke aenneeminghe oyt zoude verstaen, doordien men bevindt datte provintiën wel schoon van belofften sijn, maer dat allenthalven het betaelen opte schouderen van mijnheeren van Hollandt redundeert.

Sijn Ex.^{tie} mergen nae Deventer ende overmergen t' Aernhem. 250 wagens, 250 treckpaerden aengehouden..

Notulen Staten van Holland d.d. vrijdag 10 maart 1628.

RGP 206, Notulen Staten van Holland 1620-1640, Deel III juli 1625–april 1628 nr. 3457.

Gehoort weesende de rescriptie ende 't antwoord van Ernst van Apcouwen, gouverneur van Grol ende drost van Vianen, opte missive van de heeren Com. Raeden, teneynde hij volgens de resolutie van de heeren Staeten op 't stuck van de politijcque ende militaire ampten genomen hem zoude verclaeren welck van zijne staeten hij geresolveert zoude sijn te verlaete, is nae deliberatie bij meerderheyte van stemmen verstaen ende geresolveert dat dit stuck opgehouden zal worden ter tijden ende wijlen die heeren Co. Raden sullen hebben geëxhibeert de lijste van alle sodanige personen die alsooch eenige politijcque ende militaire ampten sijn bedienende, omme alsdan gelijkelijcken daerinne te termineren, tot welcken eynde Commit. Raden serieuselijcken sullen werden vermaent omme 'tzelve eerstdaeghs greeet te hebben.

Volgens resolutie 30^{en} september 1627. Edelen: surcheren acht dagen tot lijste ende betalinge doen. Dort persisteert resolutie ende commissarisen lijste voltrecken.